ҮЙЛЭДБЭРИИН УПРАВЛЕНИНҮҮДЭЙ ПАРТИЙНА КОНФЕРЕНЦИНҮҮД

колхоз, совхозуудай үй- управленинүүдэй пар- конференцинүүд эхилхэнь. ЦК-гай заабарилһанай тус конференцинүүд колхозууд болон совхозуу- экономикые хүгжөөхэ тухай зүбшэн хэлсэгдэхэ бай- областной партийна кон- делегадуудые һунга-

партийна хүтэлбэриие доро- эхилжэ, дээдэ зургаанууд үйлэдбэриин шэнжэ ба- хубилгаха ёһо гурим КПСС-эй ЦК-гай Пленумэй болоһон үе- жэл шахуу саг үн- «Партийна организаци- мүн тэдэнэй хүтэлбэрил- үйлэдбэриин шэн- хубилгахадаа, би- ажахые партийна та- хүтэлбэрилгые мэргэжэл тодорхой һонор, хүсэлэл болгохые. тэрэ- предприятинуудта, барил- колхозууд болон совхо- бүри дүтэлүүлхые хүсэ- — гэжэ Н. С. Хрущев хэ- байна. Партийна байгуу- дээрэ шэнээр тогтоогдоһон гуримуудай бүри зайлаша- шухала байһые бодото тэрэ тоодо Буряадай об- партийна организациин байдал элирхэйлнэ. ЦК-гай ноябриин Пле- шиидхэбэринүүд, колхоз, хэрэг ябуулгые үй- управленинүүдээр хүтэлбэрилхэ шэнэ гурим хадаа партийна коми- партийна эхин органи- колхозууд болон сов-

хозуудай үйлэдбэриие, тэдэнэй экономикые даамгайгаар, зүбөөр эмхидхэн эрхилхэ, хүн зоной дунда эмхидхэлэй, мүн политическэ хүдэлмэриие түгэс удхатайгаар ябуулха арга нүхэсэл олгоо.

Хабарай тарилгын халуун хаһа, удаань гүрэндэ орооһо таряа тушааха, худалдаха социалис уялгануудые бэелүүлхын түлөө тэмсэл хадаа хүдөөдэ байгуулагдаһан партийна шэнэ органуудай ёһотойл шалгалтань боложо үгөө гээшэ. Теэд тэрэ шалгалтые эрхимээр дабажа гараа гэжэ сэхэ хэлэмээр. Коммунизмын илан мандаха хэрэгэй түлөө тэмсэлдэ шэнэ юумые байгуулан соносхоһон партиин ЦК-гай ленинскэ сэсэн мэргэн хараа шугамынь энэл ха юм даа.

Буряадаймнай колхоз, совхозууд нэгэл хабарай туршада шэниисэ тарилгаяа 100 мянган гектараар үргэдхэжэ шадаа. Энэ хадаа имагтал парти, правительствын зүгһөө материально-техническэ туһаламжа үзүүлэгдэһэнэй, колхознигууд болон совхозуудай хүдэлмэришэдэй, мэргэжэлтэдэй, хүдөө ажахын бүхы хүдэлмэрилэгшэдэй габьяата ажалай үрэ дүн мүн болоно. Хабарай тарилгын үедэ партийна шэнэ органууд — хүдөөгэй партийна комитедүүд, мүн тэрэшэлэн үйлэдбэриин управленинүүд олониитын дунда эршэмтэй эмхидхэлэй болон политическэ хүдэлмэри ябуулгаараа манай колхоз болон совхозуудай экономикоёо хүгжөөхэ, хүдөө ажахын продуктнуудые абалгые улам арьбадхаха хэмгүй ехэ нөөсэтэй, арга боломжотой байһые гэршэлэн баримталаа. Республикамнай гүрэндөө юһэн миллионһоо үлүү пүүд орооһо тушаагаа. Имэ ехэ хэмжээнэй орооһо таряа Буряадаймнай колхоз, совхозууд хэзээшье гүрэнэйнгөө амбаарта адхажа үзөөгүй бшуу.

Энэмнай партиин ЦК-гай ноябриин Пленумэй түүхэтэ шиидхэбэринүүдэй шухала удха шанартай байһые батадхаһан түрүүшын горитойхон амжалта болоно. Энэ амжалтамнай маниие урмашуулна, ехэ хэрэгтэ улам зоригжуулна. Зүгөөр энэ түйлаһан амжалта һанаа амаруулха зэргэгүй. Тарян болон мал ажал дээрэхи дүн гаргажа, сэгнэлтэ үгэхэ үедөө тон наринаар шүүмжэлхы-зоригтойгоор хаража үзэхэ ёһотойбди. Ушарынь бараг һайн жэлэй орооше һаа, тарян ажал дээрэхи арга боломжонууд дууһан хэрэглэгдээгүй, тиихэдэ мал ажал дээрэ хаража үзэхэ болоо һаа, бүри заха хизааргүй ехэ юумэн хэгдэхэ зэргэтэй.

Энэ жэлэй бодото байдал юу харуулнаб тэхэдэ, эртын нягтаруулагдаһан намарай паргүйтөөр тарянай ургаса яашье дээшэлүүлхын аргагүй. Тэрэшэлэн газар уһалалга, үтэгжүүлгэ тон багаар хэгдэнэ. Республикымнай колхоз, совхозууд 40 гаран мянган гектар уһалагдадаг тарянай газартай. Загарайн Социалис Ажалай Герой С. К. Киселевой дүй дүршэл хадаа ямаршье жэлдэ уһалагдаһан, һайса үтэгжүүлэгдэһэн полинуудһаа 300 пүүд хүрэтэр орооһо абажа болохо байһые тодорхойлно. Теэд мүнөө үедэ колхоз, совхозуудай абажа байдаг ургасын хэмжээнтэй тэсэхын аргагүй. Гадна хураалгын үедэ олохон ажахынуудай ехэ гээлтэ хэһэн ушарые мартажа болохогүй.

Мал ажал дээрэхи байдал хараад үзэе. Сэхынь хэлэхэдэ, энэ һалбаряа тон харюусалгагүйгөөр эрхилхэ ябадалда эсэс табигдаагүй байһаар. Бата бэхи тэжээл абадаг болохо асуудалда анхарал бүри хандуулагданагүй. Байгаалиин уларилаар шалтаг дурдаха ушар жэлһээ жэлдэ таһарнагүй. Энэ хадаа бэеэ мэхэлһэн хэрэг. Республикамнай 180 мянга гаран гектар уһалагдадаг газартай. Хэрбээ энээхэн газараа эзэн ёһоор ашаглаа хадаа адууһа малаа үбһөөр гүйсэд дүүрэн хангажа шадахa аргатайбди. Гадна хуряагдаа болоһон тэжээлээшье ёһоор, зүб мүрөөр хэрэглэжэ шаданагүйбди. Малай үүлтэр һайжаруулха хүдэлмэри дээрэ дутагдалнууд дүүрэн. Ниитынгээ адууһа малай ашаг шэмые дээшэлүүлхын түлөө оролдодоггүй, гансал толгойн түлөө анхардаг ушар мал ажалһаа абтаһан продукциие үнэтэй сэнтэй болгоно.

Колхоз, совхозуудай үйлэдбэри дээрэ үшөө шиидхэбэреэ олоодүй асуудалнууд олон. Экономическа талаараа һула колхоз, совхозуудые гээгдэлһээнь гаргаха талаар арга боломжонууд угаа ехэ. Хүдөөгэй алишье партком, колхоз, совхозуудай партийна организацинууд энэ талаар ажал ябуулгаяа ашa үрэтэйгөөр эрхилхэ дүүрэн аргатай. Хэрбээ хүтэлбэрилгэ дээрэ ушардаг хуушан захирхы хүтэлбэреэ эрид буруушаажа, хүн зонтой хүдэлжэ, колхоз, совхозуудай ажалай эмхидхэлые гуримшуулжа, материальна, моральна талаар урмашуулгые үргэнөөр дэлгэрүүлжэ шадабал, партийна комитедүүдэй хүтэлбэриин һайн үрэ дүн харагдаха ёһотой. Имэһээл партийна комитедүүд үйлэдбэриин управленинүүдтэй нягта холбоотойгоор ажаллаха ушартай.

Гэхэтэй хамта зарим ушарта партийна комитедүүдэй ажал хүдэлмэри дээрэ хуушанайнгаа гуримаар хүдэлдэг заншал үзэгдэдэг. Харин тэдэнэй гол зорилго юуб гэбэл, паркомууд хадаа арад олоной дунда орожо, хараалагдаһан түсэбүүдэй дүүргэлгые политическэ талаар хангаха, хүдөө ажахын үйлэдбэриин ургалтые түйлаха, ашатлагдаагүй арта боломжонуудые элирүүлхэ, тэдэниие дууһан хэрэглэхэ хэрэгтэ коммунистнуудые болон бүхы ажалшадые элсүүлхэ уялгатай болоно. Хүн зониие эмхидхэхэ хүдэлмэри бэелүүлээгүй аад, харин хооһон гоё гоё үгөөр, уряагаар хизаарладаг Мухар-Шэбэрэй үйлэдбэриин управлениин паркомой ажал ябуулгые таатай зүйл гэжэ болмоор гээшэ гү?!

Жэшээнь, Мухар-Шэбэрэй партком тугал түргөөр түлжүүлхэ тухай олон тоото шиидхэбэринүүдые абаһан, үгэ хүүр дэлгэһэн байха. Тэрэ паркомой нюдэн доро хүдэлжэ байһан республикын суута тугалшан нүхэр Литвинцевада һайнаар хүдэлхэ арга олгоогүйһөөнь боложо, энэ замай залууршан аягүй эрхэ байдалда орошонхой ха юм. Тэрэниие дагажа, һайн үрэ дүн түйлажа байдаг түрүүшүүл тушаа мүн лэ һаналаа табяагүй. Тэрэнһээ боложо тэдэнэйшье үүсхэл оролдолго залиршанхай. Гансахан энэ баримта паркомой албан хойрог ажал ябуулгые гэршэлнэ гээшэ. Имэрхүү байдал Хориниише хүдөөгэй паркомдо ушардаг. Тус паркомой хүтэлбэрилэгшэд баһал саарһан хүтэлбэреэр, хооһон үгөөр ажал ябуулгаяа хизаарлаһаар. Таряа хуряалгын үедэ тус управлениин ажахынууд механизаторнуудаар дуталдажа, яһала түгшүүрилтэй байдалда ороо һэн. Теэд механизаторнуудай бүгэдэ ниитын һуралсал эмхидхэхэ гэһэн КПСС-эй ЦК-гай РСФСР-тэхи бюрогой, партиин обкомой заабаринуудые дүүргэхэ талаар тус партком юу хээб? Партком хадаа олон тоото шиидхэбэринүүд, хөөрэлдөөнүүд, зүблөөнүүдһээ саашаа холо ошоогүй.

Партийна конференцинүүд хүдөө ажахын үйлэдбэриин гол шухала асуудалнуудые зүбшэн хэлсэхэ байһаниинь дамжаггүй. Энээнһээ уламжалан, партийна комитедүүдэй, партийно-гүрэнэй хиналтын органуудай, партийна бүхы эхин организацинуудай болон үйлэдбэриин управленинүүдэй ажал ябуулгые эрид һайжаруулха талаар ехэ хөөрэлдөөнүүд конференцинүүд дээрэ болохо ёһотой. КПСС-эй ЦК-гай июниин Пленумэй абаһан «Партиин соёл сурталдай хүдэлмэриин ээлжээтэ зорилгонууд» тухай шиидхэбэри хадаа партийна организацинуудай дайшалхы зэбсэг мүн болоно.

Хүдөө ажахын үйлэдбэриие улам саашадань хүгжөөлгэ хадаа коммунис байгуулалтын дайшалхы зорилго болоно. Тиимэһээл үйлэдбэриин управленинүүдэй партийна конференцинүүд аша үрэ ехэтэйгээр үнгэрэг лэ гэжэ хүсэе.

БУХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

40-дэхи жэлээ гарана

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

№ 251 (10312) | 1963 оной октябриин 23, среда | Сэн 2 мүнгэн

Шэнэ нормын түлөө

Оройдоо нэгэ жэлэй саада тээ локомотив-вагон заһабарилгын заводой үрэмдэгшэ Александра Грехневагай гаргаһан үүсхэл мүнөө хаа хаанагүй үргэнөөр дэлгэрэнхэй. Ажалай нормо дээшэлүүлхэ гэһэн тэрэнэй уряае промышленна предприятинуудай олон түрүүшүүл дэмжэжэд, өөһэдынгөө түсэбөөр ажаллажа байна. ЛВРЗ-эй 960 хүдэлмэришэд тэрэнэй жэшээгээр дээшэлүүлэгдэһэн нормын ёһоор ажаллана.

Тус заводой электромашинна цехэй двигательнүүдэй катушка заһабаридаг Василий Кирилловэй бригада А. В. Грехневагай үүсхэлые дэмжэн, бүхы бригадаараа ажалайнгаа бүтээсые дээшэлүүлхэ, техническэ шэнэ нормо тогтооходо гэжэ шиидэбэд. Шэнэ продукци бүтээдэг тус бригадынхид завод соогоо түрүүлэн өөһэдөө дээшэлүүлэгдэһэн нормо тогтоохо үүсхэл гаргаа. Тэдэнэр бригадынгаа техническэ нормо 5 процентээр дээшэлүүлхэ гэһэн гүйлтатайгаар цехэй хүтэлбэрилэгшэдтэ хандаһан байна. Тэдэнэй энэ гүйлтань хангагдаа.

Октябриин хүндэлэлэй ажалай вахтада жагсаһан тус бригадынхид даабариин ёһоор электровозой двигателиин 19 катушка бэлэдхэхын оронто 20 катушка бэлэдхэхэ уялга абабад. Тэдэнэй энэ уялгаяа дүүргэхэнь лабтай.

А. Хараев.

Үрэ ехэтэй үүсхэл

...нис ажалай түлөө хүдэлөө... шэнэ, түрүү үүсхэл бада... энэ мүрысөөнэй удха улам дээшэлүүлнэ. Ямар ...шриятида гаргагдаһан шэнэ ...алуунаар дэмжэгдээд, бусад ...хүдэлмэришэдэй шадабари бо... тэдэниие шэнэ амжалта түй... ...эгтэ зоригжуулна гэжэ дүй харуулна.

...замай Улаан-Үдын отделе... хүдэлмэришэд вагонуудта тээхэ, ашаа буулта... хороохо, станцинууд... ...нуудай миин байха уша... ...сөөрүүлхэ гэжэ оролдон, ...р муу бэшэ үрэ дүн түй...

...нуудай диспетчер Галина ...һаяхан шэнэ үүсхэл гар... ...гонуудта ашаа тээхэ, ашаа ...ажалые горитойгоор хороо... ...ние саашанхи аян замдань ябуулха гэһэн дурадхал байна. Энэ үүсхэлэй һайн ...үб гэхэдэ, нүхэр Безрукова ...халаан соо станцида ерэһэн ...е бултыень хэрэгтэй тээ... ...идхэй ябуулжа шадаһан ...һээ урда станцида ашаа... ...н вагонууд 16 часай тур... ...гагдажа, хэрэгтэй ашаа... ...агдадаг, тээгдэдэгшье бай... ...на Безрукова түрүүшынгээ халаанай туршада шэнэ ёһоор ажаллажа, 100 гаран вагонуудые станциһаа ябуулжа шадаа. Хэрбээ диспетчернүүд энэ үүсхэлээр ажаллаа һаа, тэдэнэй халаанда станцида ерэһэн вагонуудые 12 часай туршада ябуулжа шадаха болоно. Игэжэ состав бүхэндэ аяар 4 час хороогдохо байна.

Улаан-Үдэ станциин диспетчернүүд Герасимович, Верхолайцев, Борисенко болон бусад энэ түрүү үүсхэл дэмжээд, вагонуудые түргэнөөр ябуулха арга хэрэглэн, ажаллажа эхилээ.

Галина Безруковагай үүсхэл экономическа талаараа ехэ аша туһатай болоно. Вагонуудые миин байлгаха ушар усадхаһанай ашаар тэдэнэй эрьесэ түргэдхэхэ, арадай ажахыда шухала хэрэгтэй элдэб ашаан хэрэгтэй газартаа түргэнөөр хүргэгдэдэг болохо юм. Вагонуудые түргэнөөр ашаалха, ашаа буулгаха хэрэгтэ станциин бүхы хүдэлмэришэд, гадна ашаа абалаг, ашаа эльгээдэг предприятинуудай транспортна цехүүд хабаадалсаха болоно. Тиигээгүй һаа вагонуудай эрьесэ түргэдхэгдэхэгүй байна.

Отделениин начальнигай захиралтаар нүхэр Безруковада баясхалан хүргэгдөө, тэрэнэй үүсхэлые отделениин бусад станцинуудта дэмжэхээр дурадхагдаа.

М. Соломенный.

...уряткабель» заводой хү... ...ришэн Геннадий Алек...вич Соков Октябриин ...рэй хүндэлэлдэ ажалай ...а жагсаад, халаан бүхэ...өө нормые 150 процент ...р дүүргэнэ. Зураг дээ... Г. А. Соков электромотор заһабарилжа байна.

А. МАНТАЕВАЙ фото.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

Хэрэггүйгөөр поезднуудые өөһэдөө байлгаһанай түлөө хуулиин харюусалга шангадхаха тухай

Хэрэггүйгөөр поезднуудые өөһэдөө байлгаһанай түлөө хуулиин харюусалга шангадхаха зорилгоор СССР-эй Верховно Соведэй Президиум иигэжэ тогтообо:

1. Хэрэггүйгөөр, өөһэдөө поездые байлгаха гэһэн краниинь татажа, агаарайнь тормозой холбоо таһалжа гү, али ондоо аргаар байлгахадань, поезднуудай юрын ябадалые эбдээ хадань,

Хоёр жэл хүрэтэр сүлөөгөө хаһагдахаар гү, али нэгэ жэл хүрэтэр заһан заларуулха хүдэлмэридэ ябахаар хэһээгдэхэ.

Тиимээр лэ байлгахадань, энээнһээнь боложо хүнүүдэй гэмтэл, поездын замһаа унаха, гэмтэхэ гү, али бусад хүндэ ушарай болоо һаань,

Найман жэл хүрэтэр сүлөөгөө хаһагдахаар хэһээгдэхэ.

2. Энэ Указай үндэһөөр союзна республикануудай уголовно кодексдо хубилалта, нэмэлтэ оруулхыень Союзна республикануудай Верховно Соведүүдэй Президиумүүдтэ дурадхаха.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Л. БРЕЖНЕВ.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь М. ГЕОРГАДЗЕ.

Москва, Кремль.
1963 оной октябриин 21.

Цейлоной премьер-министр Сиримаво Р. Д. Бандаранаике Москва ерэбэ

МОСКВА, октябриин 21. (ТАСС). Советскэ правительствын уряалаар тусхай хэрэгээр Цейлоной премьер-министр, обороны ба гадаадын хэрэгүүдэй министр госпожа Сиримаво Р. Д. Бандаранаике, тэрээнтэй хамта ябаһан хүнүүд мүнөөдэр Москва ерэбэ.

Цейлоной, Советскэ Союзай гүрэнэй тугуудаар гоёогдоһон Внуковска аэродром дээрэ нүхэд Н. С. Хрущев һамгантаяа, А. Н. Косыгин, Д. С. Полянский, СССР-эй, РСФСР-эй Министрнүүд, СССР-эй гүрэнэй комитедүүдэй түрүүлэгшэнэр, тусхайта бусад хүнүүд Цейлоной правительствые толгойлогшые угтаба.

Цейлоной СССР-тэхи элшэн сайд Тикири Б. Субасингха, гадаадын дипломадууд болон журналистнууд угтагшадтай хамта байлсаба.

Госпожа Сиримаво Р. Д. Бандаранаикын ерэһэндэ аэродром дээрэ хүндэлэлэй харуул зогсоогдоо, Цейлоной, СССР-эй гүрэнэй гимнүүд гүйсэдхэгдэбэ.

Н. С. Хрущев, госпожа Сиримаво Р. Д. Бандаранаике үгэ хэлэбэд.

Сиримаво Р. Д. Бандаранаике Н. С. Хрущевто оробо

Москвада байгаа Цейлоной премьер-министр, обороны ба гадаадын хэрэгүүдэй министр Сиримаво Р. Д. Бандаранаике октябриин 21-дэ Кремльдэ СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Н. С. Хрущевто оробо.

Сиримаво Р. Д. Бандаранаике Н. С. Хрущев хоёрой хоорондо хани ёһоной хөөрэлдөөн болобо.

СССР-тэхи Цейлоной элшэн сайд Тикири Б. Субасингха, Цейлоной обороны ба гадаадын хэрэгүүдэй министерствын саг үргэлжын секретарь Н. К. Диас, премьер-министрэй тусхайта секретарь Р. Б. Виракун гэгшэд Цейлоной правительствые толгойлогшотой хамта хөөрэлдөөндэ байлсаба.

СССР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министр А. А. Громыко, СССР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министрэй орлогшо С. Г. Лапин, СССР-эй Цейлондохи элшэн сайд Н. Я. Тараканов гэгшэд совет талаһаа байлсаба. (ТАСС).

Сиримаво Р. Д. Бандаранаике Л. И. Брежневтэй уулзаба

Цейлоной премьер-министр, обороны ба гадаадын хэрэгүүдэй министр Сиримаво Р. Д. Бандаранаике октябриин 21-дэ Кремльдэ СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Л. И. Брежневтэ оробо. Л. И. Брежнев Сиримаво Р. Д. Бандаранаике хоёрой хоорондо хани халуун хөөрэлдөөн болобо. (ТАСС).

Совет космонавтнуудые шагнаба

БЕРЛИН, октябриин 21. (ТАСС). Германиин Демократическа Республикада айлшалжа байгаа совет космонавтнууд Валентина Терешкова, Юрий Гагарин ГДР-эй дээдэ хүндэ хайраар — Карл Марксын орденоор шагнагдаба. ГДР-эй Гүрэнэй Соведэй түрүүлэгшэ В. Ульбрихт совет баатарнуудта орденуудые барюулба.

В. Ульбрихт, В. Терешкова, Ю. Гагарин шагналгын ёһолол дээрэ үгэ хэлэбэ. Совет космонавтнууд үндэр дээдэ шангайнь түлөө В. Ульбрихтдэ, тэрээгээр дамжуулан ГДР-эй бүхы арадта баясхалан хүргэбэ.

Жэлэй түсэб дүүргэбэ

Хяагтын үйлэдбэриин управлениин Ноёхоной XX партсъездын нэрэмжэтэ колхозой томо үүлтэрэй үнеэдтэй һаалиин гүүртын һаалишад Агуухэ Октябриин революциин 46-дахи жэлэй ой болотор һү һааха жэлэйнгээ түсэб дүүргэхэ гэжэ эршэ түгэлдэрөөр ажаллажа байна.

Энэ гүүртын һаалишад 1963 оной туршада 193100 литр һү һааха түсэбтэй юм. Харин октябриин 20-ной мэдээгээр эндэхи һаалишад 190100 литр һү һаагаад байна. Мүрысөөнэй түрүүшүүл нүхэд Хандацу Цыдыпова, Дарицу Будаева, Хандацу Цацаева гэгшэд һү һааха жэлэйнгээ түсэб дүүргэһэн тухайгаа колхозойнгоо паркомдо болон правленидэ һаяхан мэдээсэбэ.

Суута һаалишан 55 наһатай Хандацу Цыдыпова 1963 ондо 28 мянган литр һү һааха байһан аад, харин 32240 литртэ хүргэбэ. 9 һара 20 хоног соо үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 2500 литр һү һааһан жэшээтэй болоно. Энэ амжалта имагтал үнеэдээ һайнаар харууһалдаг, хаһа саг соонь зүбөөр эдеэлүүлдэг һэн тулалдаа түйладаг байна.

Жэлэйнгээ түсэб дүүргэһэн колхозоймнай түрүү һаалишад нүхэд Хандацу Цыдыпова, Дарицу Будаева, Хандацу Цацаева, Ногоон-Дари Биликтуева болон хамта 8 хүниие колхозоймнай правлени Москва хото арадай ажахын түйлалтануудые харуулһан выставкэдэ мордохуулба.

С. Биликтуев, хүдөө бэшэгшэ.

Налагай һууха саг бэшэ

...малай гүүртэ, отарануудай ...ндөө орохонһоонь хойшо ...шахуу саг үнгэрбэ. Энэ үе соо ...тэжээл зөөжэ, гэр байра за...жа, дулаалжа захадань гара...олоо.

...Зэдын үйлэдбэриин управле...адууһа мал олонтой. «Комму... Доржи Банзаровай, Ленинэй ...тэ колхозуудай үбэлжэлгэ...р бэлдэжэ байһые харахада, ...отарануудтань олон дутагдал ...үзэгдэнэ.

...ЕХЭЭР ҺААХА АРГАТАЙ ААД...

...дурсагдаһан ажахынуудай ...гүүртэ, фермэнүүдтэ намар, ...һү ехээр һаахын тула мүнөө ...гдэжэ байна гээшэб? Түбхын ...намартаа эртүүр тугаллаһан ...удэрын байлгажа, нэмэл... ...тэжээл горитойгоор эдюулээд, ...гурба—дүрбэ һааха аргатай ...колхозуудай алиниинььшье ...эмхидхэнэгүй.

...Ниин һаадаг үнеэдэй таба... октябрь соо түрөө. Теэд тэдэ... ...эй хоёр лэ дахин һаанаб. ...тэдэндэ шэнэ һүргычь ...һайн тэжээл ехээр ...үдэрэй гурба һаа... ...һүн хараа байса ехээр аб... — гэжэ «Коммунизм» кол... ...Жаргалантын гүүртын һаалишан Нина Дымбрылова хэлэнэ. Үнеэдые муугаар эдеэлүүлһэн, ёһоор адуулдаггүйһөөнь боложо, һүн үдэрһөө үдэртэ багаар һаагдана. Жэшээнь, эндэхи һаалишан Нина Дымбрылова октябриин эхеэр сүүдхэдөө 120 литр һү һаадаг байгаа һаа, мүнөө 20 үдэрэй үнгэрөөд байхада, сүүдхын миил 90 литр һаана. Зүгөөр энэ һаалишанай аяар табан үнеэниинь октябрь соо түрөө ха юм. Фермын бусадшье һаалишад һү багаар һаана.

Имэрхүү ушар Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой Булагай фермэдэ үзэгдэнэ. Эндэхид октябриин эхеэр бүхы 266 үнеэнһээ сүүдхэдөө 800—820 литр һү һаажа байһан һаа, мүнөө 680—720 литртэ орошоо. Үнеэдтэнь силос, мүн һаагдаһан һүнэй литр бүхэндэ 300 грамм талха тарянай зүйл эдюулэгдэнэ. Имэ һайн тэжээл дээрэ байгаад, үнеэдынь юундэ хожорооб? Гол шалтагааниинь гэхэдэ, шэнэ тугаллаһан 30 аад үнеэдээ илгаад, тусгаар һайн тэжээл дээрэ байлгажа, үдэрэй гурба һааха ёһотой аад, юушье хэнэгүй. Гэхэ зуура үнеэдээ зоотехническэ заабариин ёһоор, зүбөөр һааха, хүхэ дэлэнгынь угааха, нидхэрхэ гэхэ мэтэ эрилтэнүүдые оройдоо дүүргэдэггүй байна.

— Үглөө, үдэшэниинь үнеэ һааха үедэ фермэдэмнай бүлеэн уһан байдаггүй, — гэжэ фермын һаалишад мэдүүлнэ.

Тиин гэһээ, эндэ тэндэнь гурбан хүдэр эрэшүүл хүдэлдэг. Фермые даагша Н. Борисов, тоо бүридхэлшэ Н. Казаков, кормозапарник хүдэлгэхэ уялгатай И. Патылцин гэгшэд үбһэ тэжээл буйлуулха, орооһо тарyа уһанда худхажа, бурдууг болгохо ёһотой аад, түлеэн үгы гэжэ, бэе бэеэ хараад һууна. Үнгэрхэдөө, үнеэдэй дэлэн угаахаһаа байха, һаалишадай гараашье угааха уһанай үгы байдаг дээрэһээ һүниинь муухай болошоно. Үнеэдэйнгээ хүхэндэ юрын солидол түрхеэд һаадаг байха юм.

КОЛХОЗОЙ ТЭЖЭЭЛДЭ ҮМСЫН МАЛ УМБАНА

Эдэ колхозуудай һаалиин фермэнүүдэй малай байра, хүнэй байха гэрнүүдшье заһагдаадүй, сонхонь шэллэгдээдүй. Мүн һооломо хэршэжэ буйлуулха түхеэрэлгэнүүд бэлэн болгогдоогүй. Фермэнүүдэйнь газаа үбһэ һолоомон тон бага. «Коммунизм» колхозой Жаргалантын, Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой Гэгээтын фермэнүүдтэ бухалшье үбһэн буулгагдаадүй.

Һаалиин фермэнүүдэй тугалайнь байранууд баһал задагай зайдан. Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой Наринай фермэдэ тугалай нэгэ байра шэнээр баригдажа эхилһэн аад, дүүргэгдэхэ яагаашье үды. Харууһа, тэжээлэй муугаар эмхидхэгдэһэнһээ боложо, Наринай, Гэгээтын фермэнүүдтэ тажааршаһан, туранхай муу туғалнууд олон. Наринай фермын тугалшан Буинова манай ерэхын урдахана, тугалда уулгаха гэжэ үгтэһэн машинын һү өөрынгөө үмсын гахайда эдюулжэрхиһэн байба. Игэжэ үнеэд, тугалда эдюулхэ тэжээлые өөһэдынгөө үмсын гахай, малда эдюулжэ байһан баримтанууд фермэ бүхэндэ бии. Ябаһан лэ фермэдэмнай үмсын 20—30 гахай харагдана. Колхозуудай хүтэлбэрилэгшэд нүхэд Гармаев, Якимов гэгшэд эдэ фермэ дээгүүр хэдэн удаа ябаһан аад, энээниие обёороошогүй болоод үнгэрдэгынь гэмшэлтэй. Мүнөө илангаяа малда эдюулхэ орооһо тарянай зүйлэй хомор үеэр гүүртэ, фермэнүүдтэ үмсын үхэр, гахай бариха ябадалые эрид хорихо ёһотой ха юм.

Хэрбээ һү һааха бүхы арга боломжоёо хүсэд хэрэглэн, оролдосотойгоор хүдэлөө һаа, управлениин ажахынууд гүрэндэ һү худалдаха жэлэйнгээ түсэб болзорһоонь урид дүүргэхэ аргатай.

Адууһа малаа һайнаар ондо оруулхын тула үбһэ тэжээл ехээр бэлэдхэхэ хэрэгтэй гэжэ хүн бүхэн мэдэхэ байха. Теэд үйлэдбэриин управлениин ажахынуудта бүхы арга боломжоёо хэрэглэн, үбһэ тэжээл шадаал һаа ехээр нэмэжэ бэлэдхэхэ тушаа анхарал табигданагүй.

ҮБЭЛЖЭЛГЭДӨӨ ХЭЗЭЭ БЭЛЭН БОЛОХО ЮМ?

«Коммунизм», Ленинэй нэрэмжэтэ колхозуудай таряалан дээрэ суглуулагдаагүй һолоомо дүүрэн. Тэрэнииень үхэр мал үрижэ, гэшхэжэ байдаг. Мүн тээсгэнэй шанга һалхинда нилээд ехэ һолоомо хиидэжэ үригдэшэһэн байна. Тэрэшэлэн тракторай морин тармуур табижа, таряалан дээрэхи һолоомо, үлэһэн хоолос суглуулаа һаа, нилээд ехэ тэжээл нэмэжэ абтаха аргатай. Энэнь баһал тоогдоногүй. Ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэдтэй хөөрэлдэхэдэ, ондоо тээһээ һолоомо худалдажа абаха хэбэртэйгээр хэлсэнэ. Теэд газаагаа байһан ехэ тэжээлые иигэжэ тоонгүй, хэдэн зуун модо газарһаа һолоомо зөөхэ гээшэнь хэр зүб бэ?

Нүгөө талаараа бии байһан тэжээл зүбөөр гаргашалжа, алмаха арьбалха, тэрэнээ зүбөөр гаргашалха ушартай. Тиигэбэшье тус колхозуудта үбһэ тэжээлынь мүнөө хүрэтэр хүсэд суглуулагдажа абтаадүй. «Коммунизм» колхоздо хуряагдаагүй ехэ һолоомон хэбтэнэ, һолоомоной хомор дээрэһээ малай дэбдихэртэ хохир, хюрөөгэй хибэдэһэ ехээр бэлэдхэхэ хэрэгтэй байгаа. Тиимэ юумэн баһал байхагүй. Һайн дэбдихэр гээшэ малай тэжээлэй хахадынь алмадаг гэжэ буряад зон урданһаа хойшо дэмы хэлсэдэггүй бшуу.

Малда тэжээл хэжэ эдюулхэ хоббто, кормушканууд олонхи фермэнүүдтэнь дутуу. Һолоомо хэршэхэ, тэрэниие уурада дэбтээхэ түхеэрэлгэнүүд байхагүй. Хонидой, тугал, буруугай байра олон газарта үшөөл бэлэн болоодүй. Илангаяа Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой Гэгээтын отделениин (эрхилэгшэнь нүхэр Раднаев) олохон отарада байрань задагай зайдан. Хурьгадые абаха хаамжа хаалтанууд олон дутуу.

Үбэлжэхэ малай гүүртэ, отарануудые зүбөөр бүридүүлхэ, һайнаар бэлшээжэ, таргалуулха гээшэ ехэхэн удха шанартай. Тиин гэһээ Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой Гэгээтын, Наринай отделенинүүдэй Дондок Раднаев, Гомбо Ганжуров гэгшэдэй отаранuудта эмэ хурьгад харууһалагдадаг нэрэтэй аад, тэдээнь соонь 20—30 эрэ хурьгад, мүн хусанууд ябана. Энэнь тон бүтэхэгүй ябадал бшуу.

Энэ отделенидэ үхэр, хонидые тарянай һууридa адуулжа, хүшэ шадал абхуулха биратай оролдолго гаргагданагүй.

Мүнөө үедэ үйлэдбэриин управлениин эмхидхэһэн тусхай комиссинууд колхоз, совхозуудаар ябажа, малай үбэлжэлгэдэ бэлэдхэл шалгаад, элирүүлэгдэһэн дутагдалнуудые тэрэ дарыдань усадхаха хэмжээнүүдые абана. Тиимэһээ эндэхи ажахынуудаар ойрын үдэрнүүдтэ малай үбэлжэлгын бэлэдхэлые гүйсэд дүүргэжэ, мүн һү, мяха гүрэндэ худалдаха жэлэйнгээ түсэб амжалтатайгаар бэелүүлхэ гээшэ колхоз, совхозуудай малшадай дайшалхы зорилго болоно.

Б. ГЫЛЫКОВ, манай тусхай корр.

Олониитын политическэ һуралсал

Элирһэн дутагдалые эрид усадхаха

Хоринин хүдөөгэй парткомой Яруунын кустын партийна организацинуудта политическэ гэгээрэлэй 102 кружок, һургуули, семинарнууд энэ жэлдэ эмхидхэгдээ. Тиигэжэ хоёр мянга шахуу коммунистнууд, комсомолнууд, партийнабэшэ эдэбхитэд политическэ эрдэм һуралсалаа дээшэлүүлхэ гэжэ шиидэнхэй.

Олонхи ажахынуудта, эмхи зургаануудта һуралсалай түрүүшын хэшээл октябриин 15-да эмхитэйгээр үнгэргэгдөө. «Комсомольский» совхоздо тогтоогдоһон кружок, һургуулинууд бултадаа тэрэ үдэр хүдэлмэреэ эхилһэн байна.

Мүн Нисэнгын совхозой, гүрэнэй банкын таһагай, Нарһатын дунда һургуулиин, комхозой, № 596 ДЭУ-гэй эхин партийна организацинууд политическэ гэгээрэлэй талаар шэнэ жэлые эмхитэй һайнаар уттаа.

Гэбэшье зарим партийна организацинууд коммунистнууд болон партийнабэшэ эдэбхитэдэй политическэ һуралсалые эхилхэһээ үндэр хэмжээндэ ябуулхын орондо, энэ асуудалда харюусалгагүйгөөр хандажа, түрүүшын хэшээлнүүдые таһалдуулһан ушар бии. Энэ талаар Яруунын совхозой партком илангаяа тэсэшэгүй байдал харуулаа. Мүнөө жэлдэ полит-һуралсалай түрүүшын хэшээлые октябриин 15-да хаа хаанагүй эхилхэ гэһэн тогтоол заабарииие тус совхозой парткомой секретарь нүхэр С. Л. Козлов тоонгүй, тэрэ үдэр нэгэшье кружогой хүдэлмэри эхилүүлээгүй. Имагтал Хоринин парткомой болон партиин обкомой зүгһөө шанга эрилтэ хэгдэһэнэй һүүлээр нүхэр Козлов октябриин 17—18 үдэрнүүдтэ табан кружогуудай хэшээлые үнгэргүүлһэн ёһо дүүргэээ. Тиибэшье үлөөшэ 12 кружок, һургуулинуудай хэшээлые үшөө хойшонь татажа байна. Мүн тиихэдэ Нарһатын совхозой партийна организацида эмхидхэгдэһэн полит-һуралсалай кружогуудай хахадынь түрүүшынгээ хэшээл хээдүй.

Энэ совхозой партком (секретаринь нүхэр К. Д. Цыдыпов) нёдондо жэлдэшье политическэ гэгээрэл эрхилхэ талаар ехэхэн дутагдалтай гараа һэн. Совхозой гурбадахи, дүрбэдэхи, табадахи отделенинүүдэй партийна организацинуудай дэргэдэ ёһо тэдысэ эмхидхэгдэһэн кружогууд өөдэтэй хүдэлөөгүй, һүүлэй һүүлдэ тарашаһан юм.

Совхозой дирекциин дэргэдэ тогтоогдоһон экономическа семинар (хүтэлбэрилэгшэнь ахалагша зоотехник нүхэр С. Л. Бахлаев байһан) шудалха гэжэ хараалһан программаяа дүүргэнгүй, мүн лэ нёдондо жэлэй хахадһаа хүдэлхэеэ болишоһон юм.

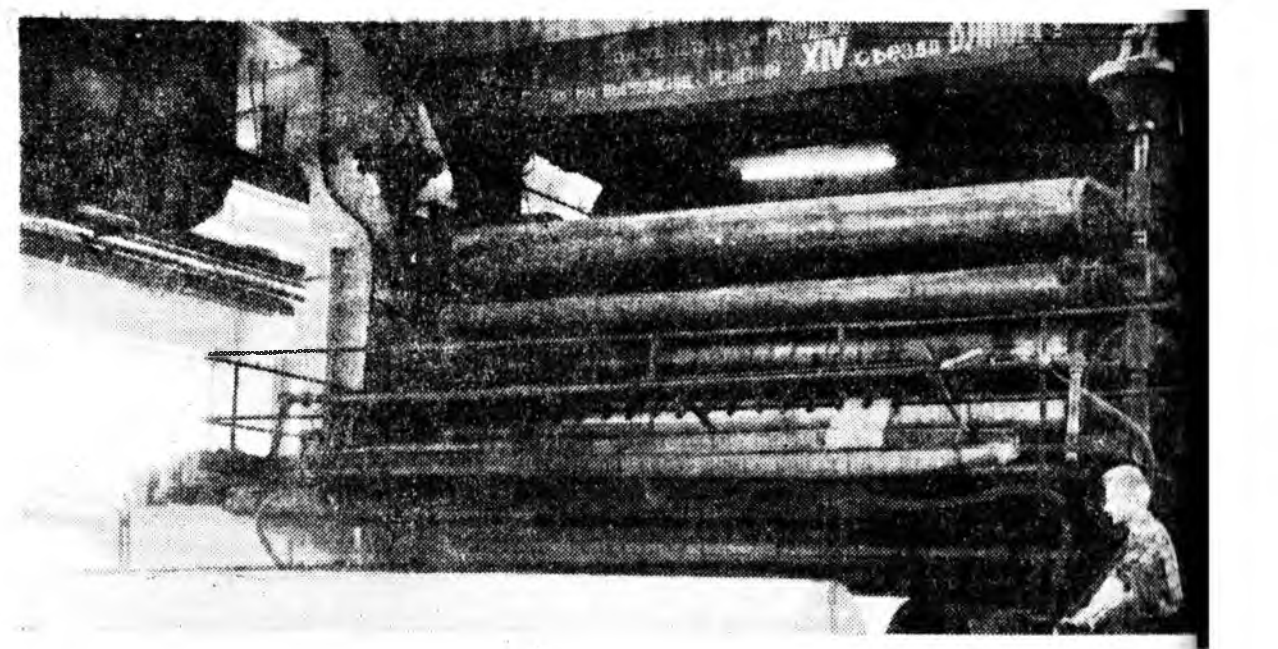
Совхозой парторганизаци, нэн түрүүндэ секретарь нүхэр Цыдыпов үнгэрһэн жэлэйнгээ энэ алдууһаа, дутуу дундаһаа зохихо тобшолол хээгүй, хуушан хэбээрээ политическэ һуралсалда халирхайгаар, ёһо тэдысээр мүнөөшье хандажа байхадаа юу бодоноб?

Совхозой хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэдэй һураха экономическа семинар энэ жэлдэ мүн лэ эмхидхэгдэһэн нэрэтэй, теэд тэрэнииие хүтэлбэрилхэ пропагандистнь удаан сагаар командировкодо гарашанхай. Орондонь ондоо хүниие томилхо гэжэ үни хэлэсэһэн аад, парткомой секретарь нүхэр Цыдыпов энэ хэрэгые мүнөө хүрэтэр шиидхэнэгүй.

Эдэ мэтэ тэсэшэгүй дутагдалнууд, харюусалгагүй ябадалнууд дары сагаа усадхагдаагүй һаа, политическэ һуралсалай программые таһалдуулха хирэдэ хүргэжэ болохо байна.

Ажалшадай политическэ эрдэмээ баяжуулха хүсэлыень дүүрэн хангахын тула партийна организацинуудай зүгһөө үдэр бүриин анхарал хандуулагдаха бэзэ гэжэ найданабди.

Е. Золтоев,
Хоринин хүдөөгэй парткомой пропагандист.

ТУЛЬСКА ОБЛАСТЬ. **Алексинскэ картонно фабрикын түрүүшын цехүүд 20 мянга гар[...] по продукци орондоо үгэбэ. Саарһа үйлэдбэрилдэг хоёрдохи машина хабсаргагдажа бай[...]**
ЗУРАГ ДЭЭРЭ: **накатчик А. В. Парканов тус машинын хүдэлхыень шагнажа байна.**
ТАСС-ай фотохрони[...]

МАЛАЙ ҮБЭЛЖЭЛГЭДЭ ЭРХИМЭЭР БЭЛДЭЖЭ, МЯХА, ҺҮ АБАХА ТҮСЭБӨӨ БОЛЗОРТОНЬ ДҮҮРГЭ[...]

Хүршэнэрһөө юугээр дутааб?

(Социалис уялгын дүүргэлтые шалгаха хаһа болоо)

Ангир нютагай һаалиин фермын һү тушаажа абадаг гэрэйнь үүдэндэ: «Эндэ коммунис ажалай нэрэ зэргэтэй коллектив хүдэлнэ» гэжэ аржытар бэшэнхэй байдаг.

Досоонь ороходо дүнгигар сагаан, тооһо шоройгүй, сэбэр, ханаарнь һаалишадай социалис уялга зохидоор бэшэгдэжэ, эли газарта үлгөөтэй. Фермынхидэй эрхим ажалаараа абаһан Хүндэлэлэй грамота, диплом, мүн үдэр бүриинь хүдэлмэриин гүрим, малайнь тэжээлэй рацион гэхэ мэтэ гоёор шэмэглэгдэһэн гуу соо хэгдэнхэй.

Нэгэ үгөөр хэлэбэл, сэбэр арюунаар байдаг, гуримтай һайнаар ажаллдаг зон гэжэ абаһаар мэдэгдэнэ.

Тус фермынхид байгша ондо бүхыдөө 2896 центнер гэхэ гү, али үнеэн бүриһөө 1900 килограмм һү һааха зорилго табинхай. Мүн гүрэндөө 2080 центнер һү худалдаха юм.

Ангирай һаалишад абаһан уялгаяа муу бэшээр дүүргэжэ, жэлэй үнгэрһэн 9 һарын туршада бүхы 146 үнеэдһээ 2200 центнер һү һаагаад, тус бүриһөөнь дунда зэргээр 1540 килограмм гэхэ гү, али нёдондоной энэ үеынхиһөө 25 мянган килограммаар ехэ һү абаа. Эдэнэр «Путь к коммунизму» колхоздоо түрүү зэргэдэ гаранхай.

— Энэ хадаа ганцахан биднэнэй габьяа бэшэ юм лаб даа. Илангаяа мал адуулагшад оролдолго ехээр гаргаа. «Үнеэнэй һүн—хэлэн дээрээ» гэжэ, тэдэмнай эдиһэнэйнгээл зэргээр һү үгэхэ байна. Фермын мал адуулагша Павел Гурецкий үнеэдые нэгэншье үдэр бэлшээриһээнь үлэн хооһоор асараа гэжэ байгаатүй юм. Хура бороо, һалхин, халуу наранишье һаань, Павел Александрович аргыень олжо зүбөөр адуулаад лэ, малаа садхааһан байдаг. Мүнөө намарай түрүүшын ольбон боложо, ургамал ногооной хагдаржа байһан сагтаньшье үнеэдээ таряанай һуурида, ойн соорхойгоор бэлшээжэ, хээли алдахуулнагүй. Һүншье яһалал һаагдана,—гэжэ фермын түрүү һаалишан Мария Решетова хөөрэнэ.

Тэд нүхэр Решетова өөрынгөө, мүн нүхэдэйнгөө оролдосото ажалай амжалта тухай нэтэшье үгэ хэлээгүй. Үнэндөө «үнеэдэй һүн—һаалишадай гарта» гэжэ хүнүүдэй хэлсэдэг баһал зүб ха юм. Үнеэдые түрэһэн түрүүшын үдэрһөөнь хойшо зүбөөр эдеэлүүлжэ, үдэрэй 4—5 дахин, һүүлшэг тээ 3 дахин һайнаар һааха хэрэгтэй бшуу. Мүн тэдэниие хаһа сагтань ороондо оруулха, хээлитэй болоод байхадань, түрэхэ дүтэлхэдэнь, баһал онсо һайнаар хараха хэрэгтэй.

Фермын һаалишад Мария Решетова, Елизавета Шангина, Елена Чумакова, Нина Воротникова гэгшэд эдэ бүгэдые эрхимээр бэелүүлжэ, жэлэй эхинһээ хойшо тус тустаа 1650—1700 гаран литр һү һаагаа ха юм.

Тэдэнэртэй хаяа хадхажа һуудаг Зырянска тосхоной һаалиин фермынхид баһал горитой уялга абанхай. Эндэхид бүхыдөө 3330 центнер һү һааха гэхэ гү, али үнеэн бүриһөө 1950 килограмм һү абахабди гэжэ үгөө үгэнхэй. Харин үнгэрһэн 9 һара соо ойрдоол 1860 центнер һү абаад, үнеэн бүриһөө миил 1230 килограмм һааһан байна. Нёдондоной энэ үеынхитэй сасуулхада, һү һаалинь нэмээгүй, аяар 12 мянган килограммаар хороо. Мүн эндэхи үнеэд Ангирай фермынхиһээ һураггүй олон. Хамта 175 үнеэд һаагдана. Теэд һү һааляа хороожо, колхозойнгоо 1680 түхэриг олзые хосорообо бшуу.

Тон адлихан байдалда байгаал, энэ фермынхид нүтөөдүүлһэ[...] даа иимэ ехээр гээгдээ гэ[...]

Ажалдаа муугаар хандаж[...] дые зүбөөр эдеэлүүлжэ һаа[...] зоотехническэ заабарииие [...] гүй, хүдэлмэриин эмхидхэ[...] май һула дээрэһээ Зырянск[...] дэ һүн багаар абтана. Ил[...] оим һаалишадай ажалдаа [...] хойрогоор хандадаг д[...] олонхи ушарта үнеэд һ[...] үлэдэг баримтануудшье б[...]

Тиигэбэшье тус ферм[...] шад булта иимэ хайхарамж[...] гаар хүдэлнэ гэжэ хэлэхэе[...] бэшэбди. Энд 25 жэл [...] һаалишан Анна Гулина [...] муу бэшэ үрэ дүн туйлана. һаалишан Ирина Батури[...] һайн амжалтатай.

Нүхэд Гулина Батурина [...] шэнһээ тад ондоо эрхэ бай[...] гаад, үлэмжэ һүтэй үнеэ[...] дүүлжэ абаад һаана гээшэ [...] даа. Бултал тон адли. Му[...] гансал ажалай эмхидхэл[...] табигдаагүй, журамайнь һ[...] циалис мүрысөөнэй бодотоо[...] хэгдээгүйһөө болоно. Илан[...] техническэ хүдэлмэри энд[...] мартагдашанхай.

Гэтэр тус фермэдэ колхоз[...] тэлбэрилэгшэд, мэргэжэлт[...] үсөөн ябана. «Гээгдэнги [...] даа. Хүдэлһэн нэрэтэй бай[...] зэ» гэлдээд, тэдэнэр хаж[...] «хазайжа харангүй». Энэнь хэр зүб бэ?

В. С[...]
«Прибайкалец» [...] хүдэлмэри[...]
Кабанскын үйлэдбэриин управлени.

Һанаа амар һууһа[...]

Агап Семенович Перелыгин зоотехник мэргэжэлтэй юм. Мухар-Шэбэрэй үйлэдбэриин управлениин XXI партсъездын нэрэмжэтэ колхозой һаалиин 2-дохи фермые эрхилдэг.

Иимэ хүнэй хүтэлбэрилжэ байһан фермэ сагаан эдеэ элбэг дэлбэгээр абадаг, энэ талаараа колхоз соогоо түрүү һуурида байгаал бэзэ гэжэ һанамаар.

Нүхэр Перелыгин энэ тушаалда ороһонһоо хойшо түрүүшээр һаалишадайнгаа дунда горитой хүдэлмэри ябуулһан байха. Энэ коллектив долоон жэлэй түсэбэй табадахи жэлдэ бүхыдөө 2 мянган центнер һү һаажа, 1600 центнерыень гүрэндэ тушааха социалис уялга абаһан юм. Тиихэдэ һаалишад тус тустаа даадаг үнеэн бүриһөө 1900 килограммһаа доошо бэшэ һү һааха зорилго табяа һэн. Мүн һаалишад, малшад бүхыдөө коммунис ажалай коллективэй хүндэтэ нэрэ зэргэдэ хүртэхын тула оролдохо гэжэ тангаригаа үгэһэн. Энэнь тон һайшаалтай үүсхэл, мүнөө үеын эрилтэдэ таарама ябадал гэжэ баярламаар.

Энэ зорилгоёо мүнөө тус фермынхид хэр зэргэ бэелүүлжэ байгаа юм ааб гэжэ һонирхообди. Нэн түрүүн колхозой контородо ошожо, фермын хүдэлмэриин үрэ дүнгүүдтэй танилсагдаба. Данса абажа харахадамнай, Хуруутын фермынхид даншье бирагүй дүнгүүдтэй байшоо. Юһэ һарын хугасаа соо бүхыдөө 1218 центнер һү һаажа, социалис уялгаяа арайхан 61 процент дүүргээ. Сагаан эдеэ гүрэндэ худалдаха уялгаяа бүришье бирагүйтөөр бэелүүлнэ. Энэ хугасаа соо ойрдоол 918 центнер һү тушаагаа гэхэ гү, али уялгаяа 57 процент дүүргээ.

Жэлэй эхиндэ һү ехээр һааха гэжэ «шууяа» гаргаһан Хуруутын һаалишад яашаба гээшэб? Ямар шалтагаанһаа иимэ бирагүй байдал ушараа б?

Харюунь нэгэн. Энэ шухала хүдэлмэридөө нүхэр Перелыгинэй хайша хэрэгээр хандадаг болоһонһоо хойшо һү һаалга эрид доошолһон, һаалишадай, малшадай дунда ажалай журам һуларһан байна. Хүнүүдынь хараһан, һанаһан зүг тээшээ ябашадаг. Зун, намарай үедэ һүниин адуулган эмхидхэгдээгүй. Иимэшүү ушарһаа эдэнэй социалис уялгын бэелүүлэгдэхэнь бэрхэтэйшэг болоо.

Энэ фермын эдэ дутагдалнуудай үшөө нэгэ шалтагаан юуб гэхэдэ, үбэлдөөшье, зундааншье нэгэл байрадаа байдаг. Тойроод байһан бэлшээринь түхэреэн жэл соо малда дэбһэгдээд, өөдэтэй ургахаяашье болишоо. Эндэхи һаалишад зундаа һайн бэлшээритэй газарта нүүж[...] дурадхал нүхэр Перелыги[...] лаа һэн. Тиихэдэнь Агап Се[...] шагнахашье дурагүй: «Эн[...] доо тээ бэлшээри үгы» г[...] байгаа.

— Тиигээ һаа, һаамхай [...] үдэр һүнигүй адуулдаг бол[...] хорёод үнеэдые аяар 3 ма[...] рууһална ха юм,—гээдшь[...] хаһан байха.

Харин Агап Семенович:

— Һүниин харанхыда [...] шэрэнги руу орожо, һаегү[...] арилшаха, үгышье болошо[...] гад,—гэжэ харюусаба.

— Зун, намарай үедэ [...] үнеэдтээ адхашье ороһо[...] бди. Ямар юумэнһээ һүн [...] Намарай эхеэр үнеэдтэ[...] гэжэ фермэ шадархи у[...] ногоон һолоомо таряа һэм[...] мнай һайнаар ургаа. Намар[...] сабшажа үнеэдтээ эдюул[...] һэн аад, баһал шадагдаагү[...] тэрэ һолоомомнай сабшагд[...] рэтэй аад, хуряагдажа һу[...] гүй, адууһа малай гэшхэд[...] лоод, дууһахаяа байна,—[...] лишан Федосья Смирнова [...]

—Фермые эрхилэгшэ мүрт[...] хэдэггүй. һааһан һүеымнай [...] ажалта үдэрыемнай соглоо[...] даг. Иимэ тиимэ юумэ хэ[...] гэжэ хэлэхэдэ, ходо «сүл[...] наб» гэдэг. Теэд хэжэ ба[...] мэнь харагдагшагүйл даа.

Газетэ, журналнууд асар[...] Радиошье байхагүй. Лекци, [...] дөөн, кинокартина болон со[...] рэлэй бусад хэмжээ ябуул[...] то эмхидхэгдэнэгүй. «Аяар [...] һарада тосхоной библиотек[...] мэрилэгшэ Сабашникова е[...] надта лекци уншаа һэн. Т[...] һаа хойшо дахинаа энд[...] агитатор ерээгүй,— гэжэ һ[...] мэдүүлнэ.

—Зай, абаһан уялгаа [...] гэжэ бэелүүлхэ зорилготой[...] жэ асуубабди.

— Мүнөө тэрэ социалис [...] хай дурдахаяашье болишо[...] хим һаалишан Савельева[...] бүриһөө 1123 килограмм һү [...] Уялгаяа дүүргэхын тула [...] гаад килограмм һааха ёһото[...] нүхэднай 800—900 килогр[...] хай,—гэжэ тэдэнэр хэлэ[...] нөөшье баһа һаамхай үне[...] жээл үгэнгүй, бага сага [...] эдюулээд бэлшээридэнь га[...]

Хүйтэнэй саг газаа тула[...] Тиин гэһээ, энэ фермэ үб[...] үшөө бэлэн болоогүй бай[...] шаа хорёонь һандархай [...] сонхонууд шэллэгдээгүй.

Ц. Баб[...]

ИИМЭ ЗАЛУУШУУЛ МАНДА БИИЛ!

МАНАЙ НЮТАГАЙ ХҮБҮҮН

ЗУРАГЛАЛ

Дэлэг Дашацыреновтэй би анха түрүүн библиотека соо золгобоб. Тэрэ библиотекые даагша нэгэ залуухан эхэнэрэй үгэһэн лэ номые хаража үзөөд, саашань табина.

— Баригты, энэ «Буряад басаган»...

— Уншаа һэм...

— Тиигээ һаа, энэ «Харьялан урдаа Хёлгомнай»...

— Уншааби...

— «Залуу гварди»...

— Баһа уншаа һэм...

— Теэд ямар ном танда үгэхэ гээшэбиб даа,—гээд, нүгөөдэнь гайхана: — Хэдыдээ хуу уншажархина гээшэбта? Тиигээ һаа, энээхэн «Сэбэр басагад» һаяхан ерээ. Абаха гүт?—гэбэ.

— Үгыт даа,—гэжэ Дэлэг томоотойгоор хэлэнэ:—Үшөө энээхэн ном,—гээд хүдөө ажахын зарим хүндэ ажал оньһожоруулха тухай бэнзэгдэһэн хүхэ гадартай, зузаашнаг нэгэ дэбтэр абалсаба.

Тэрэнэй гаража ошоһон хойнонь библиотекые даагша омогтойгоор намда нитэжэ хөөрөө һэн:

— Дэлэг Дашацыренов манай заһабарилгын мастерскойе даагшаар хүдэлдэг юм. Олон ном уншадаг, ехые мэдэхэ...

Удаань тэрээнтэй би мастерскойн газаа ушарбаб.

— Харана гүт? — гээд Дэлэг энеэбхилбэ. — Мэнэ һаяхан эндэ сүлөө байһан юм. Харин мүнөө хүлөө табиха газар үгы болонхой...

— Заһабарилгаа эхилээ гүт?

— Юун гэжэ хэлээтэйб даа, —гээд, багаха бодолгото болоһоноойнгоо удаа:—Сэхынь хэлэхэдэ, бидэ бүхэли жэл соо заһабарилгаяа үргэлжэлүүлдэгбди,—гэбэ.

Дэлэг Дашацыренов мастерскойн газаахи хашаа соо оруулагдаһан машинануудые шалгажа үзэнэ. Алинь хэды шэнээн заһабаритайб гэжэ тодорхойлно.

— Машина техникэ гээшэмнай нарин харууһанда дуратай бшуу. Саг үргэлжэ заһабарилжа, шалгажа байха хэрэгтэй ха юм, — гэжэ намда ойлгуулба: — Би хара багаханһаа хойшо машинатай нүхэсэһэн хүм. Абяагаарнь лэ һайн мууень илгахаб, — гэжэ хэлээд, юундэшьеб аягүйшэрхэн татажа энеэбхилээд, дуугай болошобо. Тэрэниие олон үгэгүй юм гэжэ дуулаһан тула гайхабагүйб. Өөр түхайдаа сэхыень хэлэжэрхиһэндэ тиигэбэ гэжэ ойлгоходоо, мүн лэ ойр зуурахана абяагүй байбаб.

...Дайнай хүшэр хүндэ жэлнүүдтэ — үшөө үхибүүн ябахадаа—ехэшүүлтэй зэргэ, бэе муутай болоһон фронтһоо ерэгшэдтэй, һамгадтай хамта колхоздоо ажаллажа эхилһэн байгаа. Тиихэдээл хүшэр ажалай амта таниһан юм. Гансал гараараа эдэ бүхы ажал бүтээхэнь бэрхэ гэжэ ойлгоһон байгаа. Хүбүүнэй толгой соо элдэбын бодолнууд ородог болоо һэн. Теэд эдэнэйнь хүсэлдэтэр горитой саг үнгэрөө.

Дэлэг табяад оной эхеэр автомашинын жолоошо болоһо, хоол хүбсаһаа ядамаргүй хангаха мэргэжэл олоходоо, гэрлэһэн байгаа. Дулма нүхэрынь мүн лэ ажалша бэрхэ хүн байшоо. Арбадахиие дүүргээд, колхоздоо ажаллахаяа үлэһэн юм. Эдэ хоёр айл аймаг болоһо түбхинэхэдөө, хара хүбидаа эд зөөри суглуулхын хойноһоо бэшэ, харин үри хүүгэдээ һургахын, хамтынгаа баялиг улам арьбадхан үдхэлсэжэ, Эхэ оронойнгоо, совет арадайнгаа урда табигдаһан уг зорилго бэелүүлэлсэхын тула хоёр хамсыгаа шаман, ажал хүдэлмэриин хүшэр газарта шармайн оролсожо эхилһэн байна.

Дэлэг үдэшэлэн орой болотор мастерской соогоо ажаллана. Теэд энэнь гайхалгүй, совхозой фермын механик хүнэй харюусалга мүнөө хэзээ хэзээнэйхиһээ ехэ болонхой. Юундэб гэхэдэ, Агууехэ Октябриин хубисхалай дүшэн зургаадахи ойн баярай һайндэр ойртожо, социалис мүрысөөнэй дүлэн хаа хаагуур улам ехээр бадаранхай. Эндэ бусадһаа багаханшье гээгдэжэ болохогүй. Һэшхэл һанаанаин мүнөө амар заяа үгэхэгүйл. Гансал ажалайнии амжалта энэ дурасхаалта үдэр шамда зол, баяр асарха бшуу.

— Мүрысөөндэ олон зон хабаадалсана гү?...

— Бултадаа...

— Туд тудтаа мүрысэнэ гүт?...

— Совхоз соогоо бүхы дээрээ мүрысэнэбди. Мүн ооһэд хоорондооншье мүрысэдэгбди. Энэ ехэ аша туһатай хэрэг даа. Хүнэй хүсэл эрмэлзэл, харюусалга дээшэлүүлдэг. Ажалай бүтээсэ һайжардаг,—гэжэ Дэлэг хөөрэнэ. — Мүрысөөндэ оролсоһоор ажалдаа гээгдэлгэ, архи ууха ябадал манай механизаторнуудай дунда үгы болонхой...

Тэрэнэй хэһэн ажалыень харахада урматай. Машинын детальнуудые тэсэбэритэйгээр заһабарилжа, бүхы юумэеэ байһан соонь, уран һайханаар бүтээн хабсарна. Дэлэгэй гар хүрэлсэһэн лэ трактор, машина үйлэнһөө эдэгэнэһэн хүндэл, хүдэр хонгёо дуутай, ута наһатай болодог юм. Олоной дундаһаа, уран гартан сооһоо ургажа гараһан механитые совхозой ажалшад бултадаа хүндэлдэг.

— Дэлэгнай ажалдаа түргэн, ажабайдалдаа номгон,—гэлсэдэг.

Үнэхөөрөөшье Дэлэгтэй эгээн түрүүшынхеэ ушархадаа, ехэл аалин удаан хүн гэжэ һанахаар. Теэд энэ даруу номгон зангынь тэрэниие тиимэ шэнги болгоно бшуу. Харин бүхэли жэл соо хэһэн ажал хүдэлмэриень тоолохо болоо һаа, ганса хүн яажа энээнэй урда ородог юм гэжэ гайхамаар.

Һү һаалиин фермэнүүдтэ элдэб оньһон түхеэрэлгэнүүдые, электростанци, электрын хүсөөр хүдэлгэгдэдэг ехэ хюрөө тодхохо бүхы хүдэлмэри тэрэнэй хүтэлбэри, заабари доро дүүргэгдэһэн байна. Мүн уралан нарижуулгын хэдэн дурадхалнууд оруулагдаа.

Дэлэг хүшэр хүдэлмэри оньһожоруулжа, хүнэй ажабайдал шэмэглэн гоёохын тула хамаг бүхы хаба дүршэлөө, уран бэлигээ хэрэглэн, оролдосотой түргөөр ажаллана. Мүн залуушуулда дүй дүршэлөө үргэнөөр дамжуулан үгэлсэдэг юм.

— Үшөө хэхэ юумэмнай ехэ даа. Бүхы хүдэлмэреэ оньһон аргаар бүтээдэг болохо сагнай ойртоо. Мүнөө эрдэмтэн, мэргэжэлтэд жэл бүри олоноржо байна. Тракторист-нуудшайньшье булталаа һургуулитай болонтоо. Орёо оньһон түхеэрэлгэ ашаглаха хаба шадал, эрдэм бэлиг дээшэлнэ ха юм...

Энэ хүнэй хөөрэжэ байхада, үгэ бүхэниинь үнэн хэрэтэй дулаан элшэ бэедээ шэнгээн, хүнэй сэдьхэлдэ бүхөөр тунан ороно. Коммунизмын һудал эндэһээ эхитэй, үдэр ерэхэ бүри эли тодоор, абяатайгаар сохилон байна бэшэ аал?!

Үдэшэлэн Чисаанын совхозой хоёрдохи фермын айлнуудай дундуур электрын һаруул гэрэлэй сасаран аһахада, Дэлэг Дашацыренов өөрынгөө уялга жэшэдгүй дүүргэһэн хүнэй омог дорюун алхамаар гэр тээшээ гэшхэлдэг.

Гушабал Даржаев.
Хоринин аймаг.

ИИМЭЛ ДАА, ЭБТЭЙГЭЭР ХҮДЭЛХЭДЭ...

— Ажахын тоосоото хонишодой бригадануудай хоорондо дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ манай 2-дохи фермын хонишон Мария Шойропновагай хүтэлбэрилдэг бригада түрүүлэнхэй. Нүхэр Шойропнова Сочи шадархи «Чайка» гэжэ амаралтын гэртэ ошохо путёвкоор шагнагдаа,—гэжэ Хоринин үйлэдбэриин управлениин «Первомайский» совхозой хүдэлмэришэдэй комитедэй түрүүлэгшэ нүхэр Одон Дамбаевич Ендонов хөөрэнэ.

Нүхэр Ендоновтой хөөрэлдэжэ, тус бригадын хүдэлмэритэй танилсаһанай һүүлээр байра дээрэнь ошохо гэжэ шиидэбэбди. Совхозойнь түб Эдирмэг тосхонһоо зүүн хойшоо зурыһан дардам харгыгаар табилуулжа, уданиьегүй Аса нютаг хүрэжэ ерээбди. Зүүлжэ баруулжаа гонзойһон хонидой шэнээргэ байра унжына. Эндэһээ урагшаа үргэн уужам үбһэнэй хорёо хабтайна. Тракторай шарга дээрэ һуриулагдаһан хорёод томо һүри үбһэн, хэдэн һүри зелёнко тэндэ байна. Мүн эндэһээ холо бэшэ газарта арбаад һүри үбһэн хорёолоотой харагдана. Үнгэрэгшэ жэлдэ хонишодой үбэлжэһэн 2—3 гэр, үшөө хажуудань дүрөөн байратай шэнэ гэр баригдажа дүүргэгдээд, досоохинь хэгдэжэ байнхай.

Хони, хурьгадайнгаа дал, хотонуудай газаа досоогуур хонишод сүлөөгүй хүдэлнэ. Тэдэнэй байра байдалые хараһаар байтар, дундуур бэетэй, дабхаряатай мойһон хара нюдэтэй, хүри улаан шарайтай эхэнэр манай ойро ережэ мэндэшэлбэ.

— Танилсагты! Мария Шойропнова — манай совхозой хонишодой түрүү бригадын бригадир,—гээд нүхэрни хэлэбэ.

— Дүрбэн байратай шэнэ байшандаа орожо үрдеэгүй байтарнай ерэбэт. Теэд яаха һэм. Манайда ороё, урдань үбэлжэжэл байһан гэрнайлдаа, — гэбэ нүхэр Шойропнова. Гэртэнь орожо, томодхогдоһон бригадын бригадиртай яридлажа, ажал хүдэлмэреэрнь һонирхогдоо.

Нүхэр Шойропновагай түрэһэн эхэ—Цырма Намжилова ниитынгээ хонин ажалда үни удаан хүдэлжэ, нилээд ехэ дүй дүршэлтэй болонхой. Мүнөөшье тус бригадада ажаллана. Энэ хүгшэн жэлһээ жэлдэ харууһалдаг зуун эхэ хонин бүриһөө 100-һаа үсөөн бэшэ хурьга абажа совхозойнгоо хонин һүрэгтэ табидаг, хонин бүриһөө 3 килограммһаа бага бэшэ нооһо хайшалдаг, одоол «дээдэ гарайл хонишон» гэжэ нютаг соогоо суурханхай. Нүхэр Намжилова хонин ажалайнгаа баян дүй дүршэлые бүгэдын шадабари болгохын хойноһоо саг үргэлжэ оролдон, хонишодой дунда хүндэтэй болонхой.

Нёдондо хабар Мария Шойропнова тэндэхи сельпогой счетоводоор ажаллажа байһан аад, партиин ЦК-гай мартын (1962 оной) Пленумэй тогтоолтой танилсаһанай һүүлээр, һайн дураараа эжыгээ байһан ажахын тоосоото бригадые даажа хүдэлхөөр шиидээ.

Нэн түрүүн Мария Шойропнова бригадынгаа хонишодые эршэтэ ажалда зоригжуулан, тодорхой түсэб зохёобо. Хурьгадаа хаһа саг соонь эхэһээнь таһалжа, һайнаар адуулха, хонидойнгоо нооһо бөгэни болзор соо хайшалха, январь, февральда хурьга абахаар эхэ хонидоо искусственна аргаар үрэжүүлхэ, сабшалангайнгаа газар үһалжа, хонин һүрэгтөө дүүрэн хүрэхэ үбһэ тэжээл өөһэдын хүсөөр бэлэдхэхэ, байра байдалаа уридшалан үбэлжөөндэ бэлэн болгохо гэхэ мэтэ зорилгонууд байгаа.

Хонишод эбтэй эетэйгээр, оролдосотой габшагайгаар ажаллаа. Эдэ зорилгонуудаа хаһа саг соонь дүүргэжэ, үнгэрэгшэ жэлдэ һайн үрэ дүн туйлаа. Эдэнэр хамта 1500 хони, тэрэ тоодо 965 эхэ хонидые, хаража үбэлжүүлээ. Тиихэ зуураа, 100 эхэ хонин бүриһөө 88,2 хурьга абажа, бүтэн бүрин түлжүүлээ, хонин бүриһөө 2600 грамм нооһо хайшалаад, бүхы һүрэгөө тобир һайн ондо оруулба. Иимэ амжалта өөрөө ерээ бэшэ, харин нүхэр Шойропновагай, тэрэнэй бригадын бүхы хонишодой эршэтэ ажалай үрэ мүн. Үнгэрэгшэ үбэл саһан ехэ байжа, мүн хабарынь хожом болотор хүйтэроод, бригадынхидта али олон бэрхэшээл тохёолдоо һэн. Тиигэбэшье тэдэнэр оролдолгын ашаар зориһондоо хүрөө бшуу.

Үнгэрэгшэ зун хонидоо искусственна аргаар ороондо оруулха, хонин һүрэгтөө үбһэ бардам хүрэхөөр бэлэдхэхын тула баһал ехээр оролдоо. Эдэнэр өөһэдын хүсөөр 166 га сабшалан дээрэһээ хамта 1726 центнер эрхим шанартай үбһэ хуряажа, ехэнхиень тракторай шаргануудда дээрэ һуриулоод, һүүлдэнь тэрэнээ байрынгаа газаа шэрэжэ оруулаа. Тиин хонидто үбһэ хоол бэлэдхэхэ түсэбөө 170 процент дүүргэжэ, ажахын тоосоото бригадануудай дунда тэжээл бэлэдхэлгээр баһал түрүү һуури эзэлбэ. Нүхэр Шойропновагай даадаг бригадын хонишод Цырма Намжилова, Пансалма Ешеева, Бадма Шойропнов, Бадмацырен Будаев, Шагдар Баторов, Ринчинбал Очиров болон бусад Агууехэ Октябриин 46 жэлэй ойе ажалай амжалтаар угтаха зорилготой.

Д. Доржиев,
манай штатнабэшэ корреспондент.

ДАГЕСТАНАЙ АССР. **Республикын малшад Альпын нуганаудһаа хонидоо үбэлэй бэлшээридэ нүүлгэжэ эхилбэ. Дагестанай харгынуудаар хэдэн зуугаад мянган хонид туугдажа захалаа. Зураг дээрэ: Гунибска үйлэдбэриин управлениин Фрунзын нэрэмжэтэ колхозой отаранууд субажа ябана.**
ТАСС-ай фотохронико.

ЭР НАҺАТАИШУУЛ ЭНЭЭН ТУХАЙ МЭДЭГ ЛЭ!

ҮБГЭН ПАРТИЗАНАЙ ҮГЭҺӨӨ

Манай Байгалай үмэнэхи хизаарай баатарлиг партизануудай алдар габьяа тухай дуулаагүй хүн олдохо аал? Тэдээн тухай үльгэр домогууд зохёогдонхой... Теэд бултан тухайнь алдар габьяа, домог үльгэр зэдэлээ гээшэ гү?

Минин урда Никита Михайлович Телешев һууна. Энэ хүн тухай, тэрэнэй Буряад орондомнай совет засаг тогтоохо талаар харуулһан баатар габьяа тухай дуулаагүй зон олон лэ байха. Тиимэһээл Никита Михайловичай хөөрөөе олондо хүргэхэ хүсэл бии.

...үүрэй Сухой-руч һууринай таряашанай бүлэ соо ...лэй саана түрөө һэм. Дэл...эдэхи империалис дайнда ...а хүндөөр шархатаад, ...р гэртээ бусаа бэлэйб. ...гүй Самара хото эль..., тэндэ байһан 143-дахи ...алба хэхээр томилогдоһон ... Тэндэл түрүүшынхеэ ре...нно хүдэлөөнтэй ушараа ...ябриин дүрбэнэй—ама...үдэр—үүр сайжа байха...ниие бодхооһоод, буһалгаа ...эн трубочна заводой хү...эдые номгоруулхыемнай ... гээшэ. Теэд бидэ тэрэ ...ыень дүүргэхэһээ арсаад, ...ооүүр тарашоо һэмди. ...н, жагсаал хэгшэдые нам...ойнонь, бидэ нэгэ нэгээрээ ... суглараабди. Үглөөдэ...офицернүүд ерээд, хэн за... дүүргэхэһээ арсахые ...б, нэрынь хэлэгты гэхэ ...рилтэнүүдые табиба, гэбэ...дэнэр хэншье, юушье гэжэ ...йбди. Тиихэдэмнай бул...и түрмэдэ хаажархёо һэн. ...ной мартын 5-най үдэр ... ротынхид барандаа ерэ...ниие сүлөөлэгты гэһэн ...табяа. Тиихэдэнь лэ бидэ ... гараа һэмди.

...гүй түрэл нютагаа бусаа ... Ерэмсээрээ нютагайм хүн ... Андрей Васильевич Ло...ой уулзажа. Троицкосавск ... байгуулагдаһан Улаан ...ин штаб зорёо һэм. Елань ... Сухой-руч һууринуудта ... Гвардиин отрядуудые эм...э даабари абаад, Логовски...дэһээ бусаа һэмди. Удан...гаан чехүүдэй добтолго ... Монголдо хороһон са...ншье тархяа үндылгөө һааб ... Хяагта сагаантанай гарта оробо. Урмашаһан баяшуул нюдаргашуул нюуһан буу зэбсэгээ гаргажа, совет засагай түлөөлэгшэдые барижа тушаажа, алажа хюдажа эхилээ һэн. Үдэшынгөө хоол эдижэ һууһан Логовскиие Еланьһаа Ара-Хэрээтэ эльгээгдэһэн сагаантан гэнэдүүлжэ бариһан юм. Үхэхэ болоторнь сохиһон хойноо, Елань һууринай хойнохоно оршодог хада дээрэ гаргаа. Логовский нэгэ гааһа тамхи татаад, гуталаа тайлажа: «Энэ гуталыем һамгандам үгөөрэйгты. Зай, мүнөө буудахатнай болохо. Совет засаг мандаха болтогой!»—гэжэ хашхараа һэн. Революциин түлөө бэеэ үгэнги, ёһотой тэмсэлшэ Андрей Васильевич Логовский иигэжэ алуулһан юм.

Вахмистр Цыремпиловэй отряд удангүй намайешье арестовалаа һэн. Елань абаашажа ябахадань, Бэшүүр тээшэ шэглэһэн сагаантанай отряд дайралдаба гээшэ. Цыремпилов түс отрядай командирта Телешевые арестовалааб гэжэ байжа элидхэбэ. Энэ үедэ минии абга болохо нэгэ хүн отрядай командирта хандан: «Дээдэ түрэлтэ офицер, хүлисыт, энэтнай улаантан бэшэл, ноён Цыремпиловшье энээн тухай һайн мэдэхэл»—гэжэ байжа гуйшаба. Тиихэдэнь хожом үһөө нэхэхэ гэжэ айһан юм гү, Цыремпилов шиидшье гэжэ дуугараагүй һэн. Тиин намайе сүлөөлөө бэлэй. Би дасан ерэжэ, танил айлдаа хоргодожо байха ушартай болоо һэм.

1919 оной декабриин 9-нэй үдэр ойдо түлеэндэ гараад ябатарни, Бэшүүртэ восстани болоо гэһэн зэрэб дуулдаба. Би дары Бэшүүр ошожо, нютагтаа отряд эмхидхэхэ гэһэн даабари абаад бусаа һэм. Тиин Сухой-руч һууриндаа суглаа татажа, боложо байһан үйлэ хэрэгүүдэй ушар байдалые ойлгуулаад, отрядта орохыень дурадхабаб. Хамта далаад хүн бэшүүлбэ. Бидэ Бэшүүрэй отрядтай нэгэдэжэ, Охин-Булаг болон Хуушан-Булаг хоёрой хоорондо сагаантанаар түрүүшынгээ тулалдаа хээ һэмди. Һомо юугээр дутуу һэн тула, гэдэргээ сухариха баатай болообди. Бүхы отрядуудынай Дээдэ-Мангиртада хамтаржа, энэ үедэ сагаантанай эзэлһэн Охин-Булагые дайлан абаха гэжэ бэлдэжэ эхилбэ. Буу, һомоо суглуулбабди. Декабриин 14-нэй һүни добтолгоёо эхилээ бэлэйбди.

Декабриин 19-дэ Сүхын партизануудаар холбоо барисаа байгуулаа һэмди. Харин 20-ной үдэр Маймчен, Хяагта тээшэ тагнуулшадаа эльгээ бэлэйбди. Ошоһон зомнай Монгол тээһээ партизануудай хүдэлөөе дараха зорилгоор Крымовскэ дивизион дүтэлжэ ябана гэһэн мэдээ асарба.

Удангүй — декабриин 27-ной үүрээр — крымовецүүдтэй байлдаа эхилбэбди. Би баруун хажуугай участок дээрэ өөрынгөө отрядтай хамта добтолгодо оробоб. Теэд сагаантан мүртэй эсэргүүсэлтэ үзүүлэнгүй, бэеэ тушаагаа һэн. Япон винтовко, олон һомо гартаа оруулаабди. 140 хүниие плендэ абаабди. Зүблөө хэһэнэйнгээ һүүлээр һөөргөө Охин-Булагаа сухариха гэжэ шиидэбэбди. Яахадааб гэхэдэ, Ехэ-Хүдэри, Хяагтада сагаантанай угаа ехэ хүсэн байгаа бшуу. Энэ үедэ Петровско заводһоо добтолго эмхидхэһэн японецуудтай нэгэтэ бэшэ тулалдаха саг болоһшо һэн. Тиихэ зуураа, нүхэр Лебедевэй командалдаг отрядтай хүсэеэ нэгэдүүлжэ, Мухар-Шэбэр, Хара-Шэбэр, Хонхоло болон бусад һууринуудай хүн зонһоо отрядаа үргэдхөөд, Петровско завод тээшэ дабшаа һэмди.

Тагнуулда ябажа ерэһэнэйнгээ һүүлээр Лебедев намайе дуудаад: «Өөрынгөө отряд сооһоо хорин табан зоригтойшуулые шэлэжэ аба» — гэжэ захирба. Гэнтэ добтолон, Петровско заводой арһан дэгэл оёдог фабрикые эзэлээд, 18 шарга бэлэн дэгэлнүүдые ашабабди. Энэ хэрэгтэмнай буряад Юндунов гэжэ хүн ехэ туһа хүргэһэн юм. Станци дээрэ японецууд, американецууд, семёновтоной олоороо исалжа байһан тула, бидэ түргэхэн һөөргөө бусабабди.

1920 оной январиин 23-да Бэшүүртэ нээгдэһэн тэмсэлдэ бодоһон ажалшан арадай съездэдэ нүхэр Лебедев ошоо һэн. Тиихэдэнь би командираар үлөөб. Удангүй Ехэ-Хүдэри, Хяагта тээшэ добтолхо тухай даабари абаад, бусад отрядуудтай ниилээ һэмди. 1920 оной февралиин 14-нэй угаа хүйтэн һүни үсэд шанга тулалдаанай һүүлээр Ехэ-Хүдэриие эзэлээбди.

Удаань манай отряд дахин Петровско завод тээшэ эльгээгдээ һэн. Ушар юуб гэхэдэ, сухарижа ябаһан капеллевецууд түс станци дээрэһээ ехэнүүд отрядуудые табижа, хүн зоной үбһэ хулһа, мал буляадаг болоо бшуу. Эндэ намайе полкын командирай туһалагшаар томилоо бэлэй.

Үбшэнэй шалтагаанаар нютагаа бусаад байтарни, Хяагтын сэрэгэй комиссариат намайе территориальна батальоной инструктор болгоо һэн. Барон Унгернын сэрэгүүдые бута сохихо хэрэгтэ эршэтэйгээр хабаадагдаа бэлэй. Тэрэнэй удаа территориальна батальоной командираар. Киранай волостиин сэрэгэй-учётно таһагай начальнигаар ажаллааб.

Буряадай комплексно эрдэмшэнжэлэлгын институдай ахалагша научна сотрудник **П. Хадалов** бэшэжэ абаба.

ТАСС-ай мэдүүлгэ

Агаарта, замбуулинай дайдада, уһан доро ядерна зэбсэг туршалта хорихо тухай договор баталһан ушар халаа дайн байлдаанай аюулые зайсуулха, гүрэнүүд хоорондо хани ёһоной харилсаа холбоо байгуулхын тулада шиидхэгдээгүй бусад асуудалнуудые хэлсэжэ ойлголсохо зохид архэ байдал байгуулба.

Советскэ правительство эб найрамдалые бэхижүүлхэ хэрэгтэ иимэ архэ байдалые хүсэдөөр хэрэглэхын тулада бүхы юумэ хэнэ.

Мүнөө Нью-Йоркдо боложо байгаа ООН-ой Генеральна Ассамблейн XVIII сесси дээрэ Советскэ правительство буу зэбсэг бүгэдэ ниитээрээ, хүсэдөөр хорихо тухай договор баталха, ядерна зэбсэг яаралтайгаар түхеэрхэ ябадалые зогсоожо шадамаар тодорхой хэмжээнүүдые дары абаха тухай хэлсээнүүдые урагшатай болгохо шэнэ тодорхой дурадхалнуудые оруулһан байна. Уласхоорондын шухала шухала асуудалнуудаар СССР-эй, США-гай болон Англиин түлөөлэгшэдэй хоорондо болоһон хөөрэлдөөнэй үедэ Советскэ правительство уласхоорондын шахардуу шанга байдал һуларуулха, эб найрамдал бэхижүүлхэ талаар саашанхи алхамуудые бэлэдхэхын тулада оролдолго гаргаһан байна.

Эб найрамдалые бэхижүүлхэ талаар арадуудта эгээн шухала удха шанартай хэмжээнүүдые абаха хэрэг орёо бэрхэтэй болгохо ямаршье үйлэ хэрэгые зайсуулхын тулада гүрэнүүд оролдохо ёһотой. Мүнөө иимэ ябуулганууд илангаа шухала болоод байна.

Габэшье ядерна зэбсэгтэй ракетануудаар хангагдаһан уһан дээрэхи корабльнуудтай флодые байгуулжа, НАТО доторой олон ороной хабаадалгатай ядерна хүсэнүүдые байгуулха сэрэгэй техническэ тодорхой түсэб зохёохо зорилгоор НАТО-до ородог гүрэнүүд шэнэ хэлсээнүүдые хэжэ эхилээ гээд хэблэл мэдээсэбэ. США-гай, Англиин, ФРГ-гэй, Италиин, Бельгиин Грециин, Турциин түлөөлэгшэд энэ асуудалые зүбшэн хэлсэхын тулада байгша оной октябриин 11-дэ Парижда НАТО-гой Штаб-квартирада НАТО-гой хүдэлмэришэнэй бүлэг гэзэгэй заседани эхилбэ. Тиихэдэ олон гүрэнэй хабаадалгатай ядерна хүсэнүүдые байгуулха түсэб сэрэгэй талаһаа шэнжэлэн үзэхын тулада Америкын адмирал түрүүтэй НАТО-гой түсхай сэрэгэй бүлэг Вашингтондо хүдэлмэрилжэ эхилбэ.

Эдэ түсэбүүдые бодото үүсхэгшэд, гол хүсэниинь халаа США-гай болон ФРГ-гэй сэрэгэй зонхилогшод байһаниинь мэдээтэй ааб даа. Бонной хүсэл эрмэлзэл тухай ФРГ-гэй гадаадын хэрэгүүдэй министр Шредер сэхыень хэлэһэн байгаа. Байгша оной сентябриин эсэсээр Вашингтондо аяншалха зуураа, атлантическа бүлэглэлэй олон оронуудай ядерна хүсэнүүдэй уһан дээрэхи флодые байгуулха зорилгоор хүсэл оролдолго шангадхаха гэжэ энэ хүнэй дурадхаһан тухай хэблэлэй мэдээсэлһээ эли бололбо. Бонной үһөө мэеэ нэхэгшэд, хархис этэгээдүүд яажашье һаань ядерна зэбсэгтэй болохо, энэ зэбсэгые өөһэдынгөө мэдэлдэ абаха гэһэн зорилго унинэй табинхай. Нагэн гээ һаа, Франциитай хоёр талын хани харилсаа хэрэглэжэ, үгы һаа, НАТО-гой олон оронуудай хүсэнүүдтэ хабаадажа, үгышье халаа, энэ хоёр арга боломжые хоюулайнь хэрэглэжэ, ядерна зэбсэгтэй болохо гэжэ эрмэлзэдэг байна. Хайшаншье гээ һаа, эдэ бүгэдэ халаа ядерна зэбсэг яаралтайгаар түхеэрхэ хэрэгтэ шэнэ гүрэнүүдые хабаадуулха, ядерна зэбсэг саашадань улам дэлгэрүүлхэ тээшэ түлхисэ боложо үгэхэ болоно.

НАТО-гой хамтын ядерна хүсэнүүдые байгуулха түсэб тушаа Советскэ правительство олон дахин өөрынгөө һанал бодол хэлэһэн, ядерна зэбсэг саашадань тарааха хэрэг халаа амгалан тайбан байдалда ямар ехэ аюултай байһан тухайнь США-гай правительствада сэхэ руунь һануулһан байна. Эдэ түсэбүүдые бэелүүлбэл, Баруун Германиин Бундесверые, ФРГ-гай үһөө мэеэ нэхэгшэдые ядерна зэбсэгээр хангаха зам сэбэрлэжэ үгтэхэ байна гээд Советскэ правительство заадаг байгаа. Баруун Германиин хархис этэгээдүүд Европын, ганса Европыншье бэшэ, бүхы хилэнүүдые дахин шэнээр хаража үзэхэ тухай өөһэдынгөө зорилгые нюудаггүй бшуу.

Эгээл иимэһээ ФРГ-гэй сэрэг дайгаар дашуурдаг этэгээдүүд уласхоорондын шахардуу шанга байдал һуларуулха гэһэн ямаршье һаань хэмжээнүүдтэ: НАТО-гой оронууд Варшавска договорто хабаадаг оронууд хоёрой хоорондоо бэе бэедээ добтололсохогүй тухай пакт баталха тухай гү, али уласхоорондын байдалые һайжаруулха, Европодо, бүхы дэлхэй дээрэ аюулгүй байдал хангаха хэрэгтэ хабаатай бусад хэмжээнүүд тухай хэлэгдэнэ гү, хамаагүй бүхы юумэндэ эсэргүүгээр, үсэд натэрүүгээр тэмсэгшэдэй тоодо орано.

НАТО-гой ядерна хүсэнүүдые байгуулха зорилгоор США болон ФРГ-гэй үүсхэлээр мүнөө хэгдэжэ байгаа шэнэ алхамууд халаа ядерна зэбсэг туршалга хорихо тухай Москвагай договорто эрид зүришэжэ байһаниинь мүнөө илангаа эли бололбо. Үнэхөөрөөшье амгалан тайбан байдал бэхижүүлхээр бэлэн байһан тухайдаа мэдүүлээд, баруунай зарим ажал ябуулагшадай хэлэһэнэй ёһоор, «Хүйтэн дайнда» тоҕтонижоһон шэмээгүй байдалые аша үрэ ехэтэй харилсаа холбооной үе саг болгохо, ядерна зэбсэгжэлгые зогсоохо тухай хэлсээ хэхэ гэжэ нэгэ талаһаа мэдүүлээд, нүгөө талаһаа НАТО-гой ядерна хүсэнүүдые байгуулжа, Баруун Германиин үһөө мэеэ нэхэгшэдэй ядерна эрилтэ хангаха гээшэмнай хайшаа юм. Иигээ халаа, Баруун Германиин хархис этэгээдүүдтэ ядерна зэбсэгэй складуудай үүдэ нээжэ үгэһэнтэй адли болохо.

Ямаршье аргаар байг хамаагүй, ФРГ-е ядерна зэбсэгтэй болгобол аюултай хойшолонгүүдтэй байха тухайнь совет хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэд хараадаа абангүй байхагүй. Советскэ Союзай ба союзнигуудайнгаа аюулгүй байдалые хангаха хэрэгэй шухала байһые хараадаа абангүй байха аргагүй юм. НАТО дотор хэгдэжэ байгаа шэнэ алхамууд халаа гүрэнүүд хоорондын үшөө бэхижээгүй харилсаан болон найдабарида муу нүлөө үзүүлхэ байһаниинь ойлгосотой, тиимэ халаа, бүхы хүн түрэлтэнэй һанаа зоболтой бүгэдэ ниитын эб найрамдал бэхижүүлхэ асуудалые шиидхэхэ хэрэгтэ муу нүлөө үзүүлхэ байһан тухайнь бодомжолхо хэрэгтэй болоно.

НЭГЭДҮҮДЭЙ ХҮДЭЛМЭРИ

Ажаһуудал тушаа гол анхарал

...йшье мэдэһээр, ниитын һайн ... организацинууд предприяти ...мхи зургаануудта олошоржо ... Зүгөөр тэдээнэй амжалта...аар хүдэлхын тула райгүй..., предприятиин гү, али ...ургаанай хүтэлбэриин зүгһөө ...элжын дэмжэлгэ, олониитын ...абаадалга хэрэгтэй бшуу.

...нтэй дашарамдуулан, ажал... депутадуудай Советскэ райсо...гүйсэдкомой дэргэдэхи эмхид... ниитын таһагай хүдэлмэри ... хөөрэжэ үгэхэ хүсэлтэйбди. ...аг олониитын үүсхэлээр тог...он бусад бүхы организаци... хүдэлмэриие хүтэлбэрилхэ, ...ха зорилго табихын хажуу...имэ организаци бүхэнтэй саг ...ын холбоо байгуулдаг юм. ...рүүн 30 хүнһөө бүридэһэн ...нернүүдэй ниитын советтэй ...янзын хэмжээнүүдые хамтаа...үүлээ һэмди. Жэшээнь, һая... СУРП-ын ОРС-нуудай эдеэ ... эмхи зургаануудай хүдэлмэ...енсионернүүдэй совет болон ...а наймаанай ниитын таһаг ...эгдэжэ шалгаа юм. Эндэ ма...аг эгээ түрүүшын үүсхэл ... бэлэй. Тиихэдэ пенсионер... Балаганский, Гуревич, эмхид... ниитын таһагай инспектор ... гэгшэд ехэ эдэбхитэйгээр ха...сажа, олон дутагдалнуудые ...лжэ үгөө юм. Нэгэдэхи сто...ид ороһон уладые муугаар ..., мэхэлдэг байба. Найман ... абаад шалгажа үзэхэдэ, ха...лаһан шэгнүүрһээ дутуугаар ...өө гадна, амтагүй муугаар ...эһэн байгаа. Мүн дурсагда...толоводо орогшод архи уудаг ... Гомдол, дурадхалай дэбтэр ... харахада, тэндэ 11 янзын ... оруулагдаһан аад, алиндань... дары харюу үгтөөгүй. Мүн ...ьe иимэрхүү дутагдалнууд га...эрээ һэн. Түс шалгалтын материалай үндэһөөр эдеэ хоол һайжаруулха тухай асуудал райсоведэй гүйсэдком дээрэ зүбшэн хэлсэгдэжэ, түсхай тогтоол баталан абтаһан, ОРС-ын директор нүхэр Горбуновто шанга һануулга хэгдэһэн. Энээнэй һүүлээр столовыншье хүдэлмэри эли бодо һайжаржа, ажалшадай зүгһөө гомдол ороһонь эрид үсөөрөө. Тэрэшэлэн манай эмхидхэлэй ниитын таһагай үүсхэлээр район доторой предприяти болон эмхи зургаануудта ажалай хуули ёһоной хэр зэргээр сахигдадаг байһаниинь шалгагдаа. Тиихэдээ депутадуудай саг үргэлжын комисситай, прокуратурын хүдэлмэрилэгшэдтэй хамтаржа хүдэлөө һэмди. Ажалда хүдэлмэришэд болон алба хаагшадай ямар гуримтайгаар абтадаг, ажалһаа ямар ушарта болюулагдадаг тухайнь, наһа, бэеэ гүйсөөдүй хүнүүдтэ хүлһэ салингай ямараар түлэгдэдэг, ажалай жаяг заршамай ямараар сахигдадаг байһаниие болон бусад асуудалнуудые нэн түрүүшын хараада абаһан байгаабди. Тиихэдэмнай ехэхэн дутагдалнууд элирүүлэгдэжэ, энээн тухай асуудал райсоведэй сесси дээрэ зүбшэн хэлсэгдээ һэн. Аймагай прокурор нүхэр Аржигаров тэндэ элидхэл хээ һэн. Депутадуудшье манай дурадхаһан хэмжээ ябуулгануудые һайшаажа, дэлгэрэнгы тогтоол баталан абаа юм.

Баһа эмнэлгын эмхи зургаануудай дэргэдэхи ниитын соведүүдэй хүдэлмэриие депутадуудай саг үргэлжын комисситай хамта шалгаа һэмди. Тиихэдэмнай юун тодорооб? Городой нэгэдэхи больницын дэргэдэхи ниитын совет (түрүүлэгшэнь нүхэр Алексеев) уг зорилгоёо яһала зүбөөр ойлгожо, яһала хүдэлмэри ябуулдаг байба. Микрорайон доторойнгоо медицинын туһаламжа шалгажа, эмнэлгын пунктнуудые даагшадай тоосоо өөрынгөө заседани дээрэ шагнаһан, ариг сэбэрые сахилга һайжаруулха хэмжээнүүдые хараалһан, үбшэ һэргылхэ хэдэн янзын хэмжээнүүдые бэелүүлһэн байба. Дурсагдаһан ниитын соведэй гэшүүд дүрбэдэхи поликлиникын хүдэлмэрилэгшэдтэ ошожо, дүй дүршэл тухайдаа хөөрэжэ үгөө. Иимэ хүдэлмэри ябуулһанай ашаар городой нэгэдэхи больницын микрорайон дотор эмнэлгын хүдэлмэри яһала һайнаар эмхидхэгдэжэ байха юм. Харин тиихэдэ уушханай ханяаданай диспансерэй дэргэдэхи ниитын совет аяар 1961 ондо һунгагдаһан болобошье, юушье хээгүй, энээн тушаа ахалагша врачнь нүхэр Яжинов ямаршье анхарал хандуулаагүй байгаа.

Удаань эмнэлгын эмхи зургаанудай дэргэдэхи ниитын соведүүдэй хүдэлмэри тухай асуудал райсоведэй гүйсэдкомой заседани дээрэ зүбшэн хэлсэгдээ һэн. Уушханай ханяаданай диспансерэй ахалагша врач Яжиновташье шанга һануулга хэгдэһэн байха. Эдеэ хоолой эмхи зургаануудай хүдэлмэриие һайжаруулха тухай райсоведэй гүйсэдком түсхай тогтоол гаргаа һэн.

Мүн һургуулиин буфедүүдэй халуун эдеэгээр ямараар хангагдадаг байһаниие пенсионернүүдэй советтэй нэгэдэжэ шалгалта хэһэн, эмхидхэлэй хүдэлмэри ябуулһан байнабди. 32-дохи, 43-дахи 16-дахи һургуулинуудые шалгаа һэмди. Тиихэдэ мүн лэ дутагдалнууд элирүүлэгдэжэ усадхагдаа.

Иигэжэ манай эмхидхэлэй ниитын таһаг ажаһуудалай асуудалнууд тушаа гол анхаралаа хандуулха зуураа, ниитын һайн дуранай эмхинүүдтэ түшэглэн, бүхы хэмжээ ябуулгануудаа бэелүүлнэ.

Д. Колмаков,
Советскэ райсоведэй гүйсэдкомой дэргэдэхи эмхидхэлэй ниитын таһагые даагша.

„Агитаторай блокнодой" ээлжээтэ номер

...ССС-эй Буряадай обкомой со...уталай таһагуудай «Агитато...блокнодой» ээлжээтэ 18-да...омер буряад хэлэн дээрэ бар...и гараба.

...мерой түрүүшын хуудаһа...а «Арадай баялиг — талха ... гамнагты» гэһэн хөөрэлдөө ...гэхэдэ хэрэглэгдэхэ мате... толилогдобо. «Бүхы оронуу... ажалшадтай, бүхы арадуудтай ...дүгэй ёһоор һаналаа нэгэ...» гэжэ моральна кодекс ту... нүхэр Заикинагай, «Ажалаар ...үжүүлгэ — ехэ хүсэн» гэжэ КПСС-эй ЦК-гай июниин Пленумэй шиидхэбэри бэелүүлхэ талаар Улаан-Үдын «Электромашина» заводой парторганизациин секретариин орлогшо нүхэр Новиковой статьянууд удаадахи хуудаһануудтань толилогдоһон байна.

Туғалнуудта, поршоонхонуудта хэмэл һү уулгалга хэрэглэхэ тухай, мүн коммунис ажалай бригадануудай нэрэ зэргын түлөө мүрысөөнэй эхилһэнһээ хойшо 5 жэл гүйсэһэн үдэртэ зорюулагдаһан «Мүнөө үеын агууехэ хүдэлөөн» гэһэн материалнуудые түс номерто харанабди.

Республикын промышленностиин, транспортын, барилгын хүдэлмэришэдэй, хүдөөгэй ажалшадай кемеровскынхидэй үүсхэлые халуунаар дэмжэн, Октябриин урда тээхи мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлжэ байһан тухай һонирхолтой тоо баримта энэ номерто оруулагдаба. Тэрэшэлэн ороохо тариан тухай оньһон үгэнүүд түс номерто хэблэгдэһэн байна.

...ряадай геологическа управлениин инженер-химик, коммунис ажалай ударник З. С. Ермакова ...зэрээ. В. СУЛЕЙМАНОВАЙ фото.

Д. БАТОЖАБАЙ

ХОЛЫН ХАРБИНДА БОЛОҺОН УШАР

(„Тээригдэһэн хуби заяан" гэжэ романай гурбадахи номһоо хэһэг)

Нюураа угаажа сэбэрлэнхэй подполковник Левандовский һөөргөө яаралтайгаар орожо ябаха дундаа:

—«Офицернүүд болон генералнуудай хоолойень гараараа бажуугаад, үбсүүгынь үбдэгөөрөө дарагты!» — гэһэн уряануудые мүнөө Харбин городто солдадуудай дунда тараажа захалаа. Хаанаһаа ухэһэн тэрэ Мо Фей хитад гээшэб!.. Түмэр замай район дээрэхи хүдэлмэришэд буу зэбсэг түхеэрһэн дружиные эмхидхэжэ захалаа. Минии һанахада, тэрэ 1-дэхи болон II-дохи «Механическая» гудамжануудаар минэнүүдые газарта булаа түхэлтэй,— гээд хэлэбэ.

Энээнтэй энээнгүйгөөр зүрхөө хадхуулжа байһан генерал Надаров хүхэ сагаан шарай харуулаад, шэшэржэ байһан гараараа нэгэ хуудаһан саарһа Левандовский тээшэ һарбайба:

— Бэшэ! Дахин главнокомандующи Линевичтэ бэшэг бэшээгүйдэмнай болёо гээшэ,—гэжэ хэлээд, бодолгото болоһон янзатай, өөрынгөө таһалга соогуур өөдэ уруугаа алхалба. Тэрэнэй шэнэ сабхиин шард-шард гэхые шагнажа һууһан подполковнигой досоо ямар нэгэн һогтуу зайран хүнэй шүдэеэ хабиржа байһаниие һануулна.—Манжуур хадаа...

— Үндэр түрэлтэ генерал, мүнөө хоёрдохи бэшэгээ 1-дэхи армиин командующи генерал Куропаткинда бэшэе. Генерал Линевичтэ главнокомандующи гэһэн нэрэ зэргээ һаяхан буляалгаһан Куропаткин тэрээнһээ ухаагаар мууб гэхэгүй байха. Хүхижэ ерээ һаа, дары хэмжээ абахаһаа арсахагүйл генерал гээшэ!—гээд гуурһаяа бэхэдэхэ зуураа, подполковник гоншоотон хэлэбэ.

Үһэгүй нюсэгэн толгойгоо генерал Надаров халта эльбэһэнэй һүүлээр:

— Зүйтэй юумэ хэлэбэш! Зай, бэшэжэрхи! — гээд үнөөхи таһалга соогуураа өөдэ уруугаа алхалан, түс бэшэгэйнгээ гол удхыень хэлэжэ захална.—Манжуур хадаа Россин газар уһанай нэгэ хуби бэшэ, харин сэрэгэй лагерь гээшэ. Тиимэ тула, Харбин хадаа, түс лагериин главна магазин гээшэ! Намда ёһотой туһаламжа эльгэхыень главнокомандующи генерал Линевичтэ хоёр долоон хоногой саада тээ бэшэгээр хандаһамни, үрэ гараагүй...

...Шэтэ городой хүдэлмэришэд, хасагууд ба солдадуудтай хамта хоёр дахин митинг дээрэ сугларжа, генерал губернатор Холшевниковһээ өөһэдынгөө эрилтэ хээ. Үсэгэлдэр Харбин городой хүдэлмэришэдэй сходко хэдэнь: I, II, III-дахи арминуудһаа депутаци болон солдадууд байлсаа. «Генерал, офицернүүдэй дайнда тоноһон зөөри шэрэһэн эшелонууд түмэр зам эзэлээд, таанадай эдеэ хоол болоод, буу зэбсэг шэрэхыень һаатуулна»—гээд, тэндэ байһан сэрэгэй солдадуудта хүдэлмэришэд ойлгуулаа... гээд, үгэ хэлэхэ бүрөө хонгёо боложо байһан хоолойтой генерал гэнтэ абяагүй болоод зогсошобо.

Эгээл энэ үедэ генерал Надаровай бэшэг абаагүйдөө һанаата болошонхой генерал Куропаткин юу хэжэ байлтайб? Баһал өөрынгөө армиин штаб соо хэдэн офицернүүдээ дуудажа асаранхай, главнокомандующи Линевичтэ бэшэг зохёожо байбад.

Арад зоной хүдэлөөнһөө голоо таһа һүрдэһэн Линевич дайн сэрэгэй залиин бууранхайшье һаань, тэрэнэй урдаһаа жадаяа бариһан «Оодон шаранудай» малтамал нүхэн траншей соогоо хэбтэһэниие һанахадаа, өөрынгөө һүүдэрһээ айжа ябадаг болонхой бшуу. Харин эдэ генералнуудай бэшэгые Линевич уншажа харюусахаһаа наана, өөрөө зүнгөө табишоод: «Сэрэгэй укомплектовани хэхыемнай 100 мянган хүниие түргэн Манжуур эльгээхэһээ гадна, дайлалдажа байһан армида сүлөө резерв болгон 700 мянган хүниие гүрэн доторой округуудаар бии болгогты»,—гэһэн бэшэг сэрэгэй министр Редигерэй нэрэ дээрэ мүнөө бэшэжэ һууна ха юм.

Хараба гүт, хаанта Россин генералитет һүниин шара шубуунууд мэтэ өөр өөрынгөө уурхай дээрэһээ улилдан, унтажа шадахаяа болинхой байна бшуу.

Харбин город дээрэ хорхойдо хориггүй хүн гэжэ тоологдодог Лю Фу-сянь юундэ баһа унтанагүй гээшэб? Любка-Бомботка янханай гэртэ сугларһан һогтуу элүүр офицернүүд, наймаашад, тонуулшад болоод, зүһэн бүриин хараалай зольбонуудай халдабаритай үбшэн үгы байһаниинь шалгадаг фельдшер Лю Фу-сянь өөрынгөө унтадаг сонхогүй хобигорхон таһаг соо юу хэжэ бүхэли һүниндөө һууннаб?.. Уншагшад энээниие бү гайхагты! Энээхэн харахада түлюурхан Лю Фу-сянь гээшэмнай бүри үни хада, 15 жэлэй саана Чэйбзен дасан дээрэ Энхэ Тайбан гэжэ хуурмаг монгол нэрэ зүүгээд ябахадаа, өөрынгөө мэеэрхэгшэ болохо Англиин шпион Гордондо хоро уулгажа алаад, тэрьедэжэ үгы болоһон, Японой шүдэеэ эдиһэн хуушан контрразведчик Ямадзаки ха юм! Үшөө хожомынь, авантюрист Бадмаевай Ага нютаг ерээд байхада, баһал энэ Ямадзаки Цултим-гэгээн гэжэ хуурмаг алдартай болоод ябаа хамнай. Арбан жэлэй саана япон-хитадай дайн соогуур хэдэн олон ламын хубсаһа үмдэһэн разведчигүүдые «буддийска миссионернүүд» гэжэ нэрлээд, Хитад гүрэнэй газар, уһан дээгүүр хаа хаанагүй таран, тагнуул һайнаар хэһэнэйнгээ түлөө Муцухито императорай халуун альга дээрэһээ 500 мянган мексиканска доллар абажа үзэһэн энэ хүйхэрнай Японой контрразведкын полковник болотороо ургаад ябана бшуу.

Мүнөө боложо байгаа ород-японой дайн соогуур Лю Фу-сянь гэжэ хитад нэрэ бодото нэрынгээ орондо зүүнхэй Ямадзаки баһал хэдэн зуун агентнүүдые ударидан, ород гүрэнэй сэрэгэй нюусануудые өөрынгөө сэрэгэй штабта муу бэшээр мэдээсэһэн юм. Энээхэн үедэ Ород империин тыл соо боложо байһан уршаг тодхорые, хүдэлмэришэдэй революционно хүдэлөөнһөө эхилээд, солдадуудай дунда болоһон хүдэлөөе «газарта унагааһан зүү үлөөнэгүй» гэхэдэ хамаагүйгөөр тагнуулшадайнгаа туһаламжа доро суглуулаад, өөрынгөө Манжууртахи сэрэгэй главнокомандующи Ойяма ба тэрэнэй штабай начальник генерал Кодамада сэхэ зорюулагдаһан мэдээсэлнүүдые нюуса тэмдэгээр бэлэдхэжэ байна бшуу.

Любка-Бомботка янханай гэр соо уурхайлһан японой контрразведчик Ямадзакиие барихын орондо ородой полици, жандармынхид Харбинай харанхы гудамжануудай углуу хабшалаар бүрэгэшэлдэн. Эндэ һая митинг хэһэн Искровае бэдэржэ тулинад. Аяар баруун хойто захада байдаг шабар гэр сооһоо зургаан хүн һүүдэгэшэлдэн гаража, хуушарһан үмхи ханатай худагай хажууда сугларaад, юушьеб дуугаралдана.

— Ондоо, ондоо тээшээ тэрэ үлэгшэн зөөгөө!— гээд, һөөлдэшэһэн хоолойтой Пышкинэй абяан гараба.

— Энэл багта байрлаһан байха! — гэжэ байгаад Пустяков дээрэ дээрэһээнь үгээ шалшарантуулан хэлэнэ.

—Ябая!— гэһэн ээрхэг абяан гаража, тэдэнэр зүүн тээшээ гүйлдэн тараад, булта зогсошобод. — Тэрэ-э тэрэ, харана гүт?

— Юу?

— Тэнэгүүд! Тэрэ заахан гал харагдажа байна.

— О-һо-о, тэрэл гэр соо байгаа ёһотой. Тэрэл гэр соо хүдэлмэришэдөөр хамта агитационно хуудаһануудаа бэлэдхэжэ байгаа ёһотой!

Үхэһэн хүнэй хүүр дээгүүр гүйлдэһэн сүүбэн шононууд мэтэ бүрэгэшэлдэн, городой захын ор-со торсо гэрнүүдэй углуу суглуугаар тэдэнэр маряалдаһаар, мүнөө улаахан гал сонхоороо яларуулһан гэрэй газаа ерэбэд.

— Аргаар! гээд жандармын офицер хамараараа дуугарба.

Бүгэдөөрэн тэдэнэр амилангүй тооной зогсонод.

Жандармын офицер галтай сонходонь ошожо, һэмээхэнээр шагаана. Тэрэниие хаража байһан нүхэдынь: «Золиг, сагаан толгойтой гэргэн эндэ байна!» — гэжэрхихэнь ёһотой гэһэндэл, бэеэ бэлэн зогсонод ха. Харин ута хүзүүтэй Пустяков энэ үедэ тон ондоо юумэ бодожо байба. «Байза, энэ бузар, Пышкинэй гэдэһэн соохи алта хайшан гэжэ алдангүй дахасалдажа абахамни гээшэ ааб?»— гээд, тэрэ шэбшэхэ бүхэндөө ээлүүдгүй нүхэрэйнгөө хажууда дүтэлэн зогсохо дураниинь хүрэнэ. Теэд Александр Пышкин үнгэрөөшэ үдэр залгиһан алтан шүдэнэйнгөө коронко мартанагүй. Баһал энээн тухайгаа мүнөө бодожо байна бшуу.

Жандармын офицер тэрэ гэрэй сонходо шэхэеэ наагаад удаан шагнана. «Зай даа, тэрэ гэргэмнай эндэл байба гээшэ», — гээд, полициин зольбонууд досоогоо шэбшэнэд.

Пустяков харанхы соо Пышкинэй хажууда ерэжэ, хамсыһаань халта татаад:

— Өөрын хэрэгээр газаа гараха һананагүй гүт? — гэжэ аргаахан асууба.

— Шуугянгүй бай, тэнэг! — Хажуудань зогсоһон полициин нэгэ хүйхэр Пустяковой хасар уруу альгадажархина ха.

«Нохой!» — гээд Пустяков тэрэнэй урдаһаа арайл хашхаран алдаад, бэеэ бариба. Теэд хороо бусалһан сэдьхэлээ: «Өөрөөшье иимэл нохой ябаа бэлэйб», — гэжэ аман соогоо шэбэнэн номогодхоно.

Жандармын офицер бүрэгэд гээд, нүхэдэйнгөө хажууда бии болоно. Тэдэнэрынь офицерэй амандаа шэхэеэ няагаагүйхэнүүд хүзүүгээ һунаалдан тойрошобод.

— Сонходонь нэгэ бузар мэшээг үлгөөтэй аад, харагданагүй... Шагнахадамни хүнүүд бии хэбэртэй... Халта дуу гаралдахадал гэнэ. — Наганаараа урагшань зангаад, жандармын офицер гэрэй үүдэн тээшэ ошобо.

Полици, жандармынхид бултадаа буунуудаа бэлэн баринхайнууд хойноһоонь дахабад. Түрүүн ерэһэн офицерэй үүдыень татаад үзэхэдэнь, шэбхэгүй байба. «Зай, ихэдээ мүртэй юумэн бэшэ» — гээд, мэргэжэл ехэтэй офицер урмаа таһарһандаа, тэрэ гэрэй үүдэ сэлижэрхёод, богоһо дээгүүрнь бүдэрэн тооной гүйжэ ороо лэн. Хойноһоонь буутай нүхэдынь баһал юрьен бии бололдобод. Аһан һүүлдэ Пышкин Пустяков хоёр хомхой нюдөөр өөдэ уруугаа хараашалха зуураа, столой саана һуугаад, хонинойн шанаһан тархи хоёр гараараа баринхай зулгаажа һууһан хүнэй шархатай дамбагар нюур дээрэ нюдэеэ тогтоогоод һэн.

Үрөөһэн нюдэтэй бархигар томо хүн тэдэнэй гэртэ ороходонь, хүнүүд ерэбэшье гэжэ һанаагүй янзатайгаар үнөөхи эдижэ байһан тархиингаа улаархай урууень хургаяа хэхэ мүртөө, бэлсэгэр нюдыень гаргаад, аман уруугаа хэжэрхибэ. Баруун углууда газар дээгүүр хэбтэһэн таргаан томо хүн үндыхэ һанаатай хүлөө үргэн гэхэдээ, «пус» байса шанга абяатайгаар хии табижархина ха.

Үнөөхи хониной тархи гартаа бариһан хүмнай улаабтар үрөөһэн нюдэеэ нүхэр тээшээ залажа, дамбайгаад шарха болошоһон зузаан уралаа хүдэлгэнгүй шахуу:

— Будүүн-лама, агаар бү бузарла!— гээд, сээжэ сооһоо харшэгэнүүлбэ.

—Хилээманэй амисхал хоро хэхэгүй! — гэжэ тэрэ хүниинь хэлээд, һөөргөө хэбтэшэнэ ха.

Үүдэндэ наган бэряад байһан офицер:

— Искрова хаана байдаг бэ? — гээд хашхарба.

Аман соогоо байһан юумэеэ залгиһан хойноо, үүдэнэй зон тээшэ үрөөһэн нюдэеэ үргэжэ хараад:

— Тэрэтнай юун гээшэб? — гэжэ асууба.

— Ть-фу! Кашатай горшоог!— Уурлаһан офицер наганаараа хии зангаад, газаашаа гарахадань, тэрэнэй нүхэд үүдээр түрисэлдэн, баһал хойноһоонь дахабад.

*) Түгэсхэл. Эхиниинь манай газетын октябриин 13-най номерто.

БУРЯАД ҮНЭН

3-дахи нюур
1963 оной октябриин 23.

СССР-эй болон Цейлоной хоорондохи хани барисаан улам бэхижэнэ

Советскэ правительствын уряалаар Цейлоной премьер-министр г-жа Сиримаво Бандаранаике гэгшын Москва ерэлгэ — совет-цейлонско хани барисаата харилсаануудай түүхэдэ шухала ушар мүн болоно.

Цейлон — багахан гүрэн, гэбэшье уласхоорондын хэрэгүүдтэ эли бодо горитой үүргэ дүүргэдэг: империализмда, колониализмда, неоколониализмда эсэргүү Афро-Азиин оронуудай тэмсэлдэ hанаа нэгэдэлгые бэхижүүлхын түлөө, эб найрамдал болон буу зэбсэг хуряахын түлөө эдэбхитэйгээр тэмсэдэг; Хитад Инди хоёрой хилэ дээрэхи арсалдаануудые эбэй ёhoop шиидхэхын түлөө оролдодог; Урда Вьетнамай буддын шажантай улад зон тушаа Нгодиньдьемэй байгуулhан журамай зэрлиг аашануудые үгы хэхэ гэhэн эрилтэ табидаг. Цейлон хадаа ядерна буу зэбсэг туршалгые зарим зэргээр хорихо тухай Москвада баталагдаhан договор доро түрүүшын гэрэнүүдэй тоодо гараа табяа hэн. Тэрэ хадаа бэеэ даанхай болон бүхы оронуудтай хани барисаатай байха гэhэн политика хэлбэришэгүйгөөр ябуулдаг.

Цейлоной арад өөрынгөө эрхэ сүлөөгэй түлөө түрүүшээр Португалиин, hүүлээрнь тэдэниие hэлгэhэн Голландиин болон Англиин колонизаторнуудта эсэргүүгээр олохон жэлдэ тэмсэhэн байна. Тэрэнэй эсэстэ, 1948 оной февралиин 4-дэ үни удаан хүлеэгдэhэн үдэр ерээ бэлэй: Цейлон бэеэ даанхай гүрэн болоhон юм.

Оронойнгоо бэеэ даанхай байдалтай болохын түлөө тэмсэлдэ Цейлоной эхэнэрнүүд эдэбхитэй үүргэ дүүргээ hэн. Гушаад оной эхеэр Цейлоной эхэнэрнүүдэй союз байгуулагдаhан юм. Тэрэ хадаа эхэнэрнүүдэй дунда, илангаяа хүдөө нютагуудта ехэ хүдэлмэри ябуулдаг; элүүрые хамгаалха, hургуули, хүдөө ажахы, жэжэ үйлэдбэри хүгжөөхэ хэрэгтэ туhалдаг байха. Союзай хүдэлмэридэ 19 жэлэй турша соо г-жа Бандаранаике хабаадалсаhан юм. Тэрэ хадаа союзай Центральна комитедэй түрүүлэгшэ байhан мүнөө эхэнэрнүүдэй организацинуудай олонхиинь эхэнэрнүүдэй Бүхы Цейлоной конференци боложо нэгэдэнхэй.

Залуу гүрэнэй тогтоод байhан түрүүшын жэлнүүдтэ хариин болон нютагай томо капиталай туhамаршад засагаа барижа байhан байгаа. Тэдэнэр орон дотор демократическа хубилалта бэелүүлхэ хэрэгые али болохоор hаатуулдаг hэн. Демократическа ажал ябуулагша Соломон Бандаранаике гэгшын правительствын засагаа бариад байhан 1956—1959 онуудта хэдэ хэдэн шухала хэмжээнүүд абтаhан байгаа. Жэшээлхэдэ, англиинхид Цейлонhоо өөhэдынгөө сэрэгүүдые гаргаха, сэрэгэй баазануудые үгы хэхэ баатай болоо бэлэй. Гадаадын политикын талаар Цейлон эбэй ёhoop зэргэ оршон ажаhууха ёhо гуримуудые баримталдаг болоо hэн. Тиигэжэ Советскэ Союзтай болон социалис бусад оронуудтай дипломатическа болон худалдаа наймаанай харилсаанууд тогтоогдоо, ажалшадай демократическа эрхэ ехэ болоо, промышленностиие национализацилха ба аграрна реформо үнгэргэхэ талаар ехэ алхам хэгдээ.

С. Бандаранаике гэгшын толгойлдог правительствын политика хархис этэгээдүүдэй болон тэдэниие дэмжэдэг империалистнуудай дунда тон ехэ зэбүүрхэл үүсхээ бэлэй. С. Бандаранаике дотоодын болон гадаадын хархисуудай туhамаршадта зэрлиг муухайгаар алуулаа hэн. hүүлээрнь Цейлоной правительствые Сиримаво Бандаранаике — алуулhан премьерэй hамган толгойлhон юм. Тэрэ хадаа орон дотоорхи томо ехэ Шри Ланка фридом гэжэ партиие мүн лэ толгойлоо.

Мүнөө үедэ Цейлон экономикоёо хүгжөөхэ арбан жэлэй түсэб бэелүүлжэ байнхай. Энэ түсэбэй ёhoop хүдөө ажахын эдеэ хоол (рис, саахар болон бусад) элбэгжэхэ, национальна промышленность (металлургическа, цементнэ, талха татадаг) байгуулагдаха, сай, каучук, кокосово пальмын продукци ехээр абтадаг болохо ёhотой. Нёдондо Цейлон хадаа 467 миллион фунт сай, 229 миллион фунт каучук, 2.811 миллион кокосово hамар абаhан байна. Энэ орондо мүнөө болотор рис дуталдажа байдаг. 1962 ондо 625 мянга шахуу тонно рис абтаhан байгаа. Зүгөөр эды шэнээн рис хадаа дотоодын хэрэглэлые хангажа шадахагүй байба: хилын саанаhаа 401 мянган тонно рис худалдагдажа абтаа hэн.

Хархис этэгээдүүд 10 жэлэй түсэбые дүүргэхэ хэрэгтэ али болохоор hаад тойбо ушаруулна. Тэдэнэр ажахые hандараахаhаа эхилээд, гүрэнэй урбалта хэхэ хүрэтэр hэдэлгэ гаргадаг.

С. Бандаранаике гэгшын толгойлдог правительствын бэеэ даанхай, эб найрамдалда дуратай хараа шугамда США-гай империалистнууд үшиhөө хойшо дураа гутадаг. Орон доторнь ээзэрхэжэ байдаг «Эссо», «Калтекс» гэжэ Америкын нефтийн компанинуудай, мүн Англиин «Шелл» гэжэ компаниин бензоколонконуудые, тэрэшэлэн бусад зарим зөөри зөөшые гүрэнэйнгөө мэдэлдэ абаха гэжэ Цейлоной арадай шиидхэхэдэнь, США хадаа Цейлондо үзүүлжэ байhан «туhаламжаяа» болюулха тухай соносхоо бэлэй. Гэбэшье США-гай хараа бодол буруу hүрөө hэн. Америкын монополинуудай тэнэг муухай аашануудта харюу үгэхэдөө, премьер-министр г-жа Бандаранаике ингэжэ мэдүүлээ: «Цейлон өөрынгөө эрхэ сүлөөе Америкын туhаламжаар андалдахагүй».

Цейлоной олон түмэн арад зон правительствынгаа ябуулдаг хэлбэришэгүй хараа шугамые хүүемэ митингнүүд болон демонстрацинуудые хэжэ дэмжээ бэлэй. Тиихэдээ тэдэнэр США-гай гаргаhан бузар аашануудта тон ехээр зэбүүрхээ hэн. Имэ хүндэ хүшэр байдалда ороод байхадань Цейлондо үнэн сэхэ хаминарынь туhалаа юм. Советскэ Союз Цейлоной hаяхан эмхидхэгдэhэн нефтиин национальна корпорацида горитой хэмжээнэй нефть болон нефтепродуктнуудые эльгээгээ hэн.

Правительствын талаар өөрынгөө нүхэдтэеэ хамта г-жа Бандаранаике СССР болон социалис бусад оронуудтай экономикын, соёл культурын талаар холбоо барисаагаа бэхижүүлхэ, хүгжөөхэ хэрэгтэ горитой анхарал хандуулдаг.

Экономико болон техникын талаар харилсан ажаллаха тухай советско-цейлонско хэлсээнэй баталагдаhанhаа хойшо хэдэн жэл үнгэрөө. Советскэ Союзай туhаламжаар Цейлондо промышленна хэдэ хэдэн предприятинууд: шиннэ, металлургиин заводууд, элеватортай талха татаха завод, гидротехническэ барилганууд баригдажа байнхай. Саахарай тростник, рис болон хлопок тарихын тулада үдхэн бүтүү ой модон сэбэрлэгдэжэ байдаг. Цейлонойхидтой хамта хаа хаанагүй совет мэргэжэлтэд болон советскэ техникэ хүдэлдэг юм.

Советско-цейлонско соёл культурын холбоо барисаан мүн лэ хүгжэжэ байдаг. Цейлоно-советскэ хани барисаанай лига, тусхайлхада тэрэнэй түлөөлэгшэ, «Арадуудай хоорондо эб найрамдал бэхижүүлhэнэй түлөө» уласхоорондын Ленинскэ шангай лауреат буддын шажанта Удакендавала Сарананкара Тхеро цейлон болон совет арадуудай хоорондохи хани бариса бэхижүүлхэ талаар горитой хүдэлмэри хэдэг.

Хүгжэлтын болон национальна патриотическа хүсэнүүдые нэгэдхэн бэхижүүлхын түлөө тэмсэлдэ энэ жэлэй июлиин 3-да 20 жэлэйнгээ ой тэмдэглэhэн Цейлоной коммунис парти ехэ үүргэ дүүргэдэг. Цейлоной компарти марксизм-ленинизмын, пролетарска интернационализмын ёhо гуримуудые хэлбэришэгүйгөөр хамгаалдаг, Хитадай коммунис партиин хүтэлбэрилэгшэдэй мүнөө үеын политическэ хараа шугамые, можо болохо гэhэн ябуулгые эрид шууд буруушаадаг.

Коммунис парти «1956 болон 1960 онуудта болоhон парламентска hунгалтын үедэ Цейлоной hунгагшадай өөhэдынгөө голосуудые үгэhэн С. Бандаранаике гэгшын правительствын ябуулдаг империализмда эсэргүү ба демократическа программые хэлбэришэгүйгөөр бэелүүлхын түлөө тэмсэдэг» гэжэ тэрэнэй генеральна секретарь Питер Кейнеман мэдүүлнэ.

Энэ программые бэелүүлхыч зорилгоор Цейлоной социалис хүдэлөөнэй хүсэнүүд 1963 оной августын 12-то зүүнэй нэгэдхэмэл фронт эмхидхээ hэн. Энэ фронтдо гурбан парти: Цейлоной коммунис парти, Ланка сама самадж болон Махаджана ексат перамуна ороhон юм. Энэ хадаа «хархис этэгээдүүдэй добтолгые бута сохихо, империализмда болон феодализмда эсэргүү революциин зорилгонуудые бүрин бэелүүлхэ хэрэгтэ» туhалха юм гэжэ П. Кейнеман бэшэнэ.

Н. МАРКОВ.
(ТАСС).

Монгол-Совет хани барисаанай hара

Монгол-Совет хани барисаанай hара эхилhээр арбаад хоног үнгэрбэ. Энэ үедэ Монгол Арадай Республикын хото хүдөө нютагаар тус хоёр гүрэнэй хани барисаан тухай хөөрэлдөөнүүд хаанагүй үнгэргэгдэжэ байна.

Монголой ажалшад, илангаяа залуушуул, совет оронние, Со[...] Монголой хани барисаае магтан дууланад.

Ф. СОРОКИНОЙ фото

ФУТБОЛ

Жара минутын туршада

Үнгэрэгшэ амаралтын үдэр аятай дулаан, зохид байжа, городоймнай ажалшад сүлөөтэй сагаа газаа hонирхолтойгоор үнгэргөө. Илангаяа энэ үдэр футболдо дуратайшуул стадиондоо олоороо суглараа. Городой футболистнуудай арбан команда 1963 оной түгэсхэлэй мүрысөө үнгэргэхөөр суглараhан байгаа. Эдэнэр хоорондоо эстафетэ дамжуулгаар наадаяа эхилбэ. 10 команда сооhоо «Пищевик», «Текстильщик» команданууд хожомдожо, түгэсхэлэй мүрысөөндэ хабаадалсаха эрхэеэ хаhагдаба. Эрхим hайн саг «Электромашина», «Байкал», «Локомотив» бүлгэмэйхид харуулаа.

...Нааданшье эхилжэ, «М[...] «Байкал» команданууд 15 ми[...] туршада наадаа. Эндэ 1:0 т[...] гоор шүүhэн «Молот» бүлгэмэй[...] болистнууд «Электромашина I[...] мандые бэлэхэнээр шүүhэн...

Түгэсхэлэй нааданай эх[...] «Электромашина I» бүлгэ[...] «Молот» командатай наадаха б[...] 60 минутын туршада на[...] «Электромашина» бүлгэмэйхи[...] гөөдүүлээ 2:1 тоотойгоор ш[...] 1963 оной түгэсхэлэй мүры[...] чемпион гэhэн нэрэ зэргэдэ хү[...]

Н. ИВАН[...]

Һаяын hалхинай hүүлээр

Улаан-Үдэ—Хяагта гэhэн маршрутай сэнхир сагаан автобус залан сэхэ заhамал шоссе, харгыгаар Галуута-Нуурай урда эрьеын дабаанда хүндөөр амилан ябаба. Эгээл энэ дабаанда hажажа ябатарни харгын хани нүхэд дарьяа табилдашаба:

— hүү, харыт!
— Модод, модод...
— Халаг фотоаппарадтай hаа!
— Яаhан олон нарhад унашооб!

Сошожо hэрин гэhээмни, харгын хоёр хажуугаар ногоон нарhад яар ябта унашанхай байба. Нэгэ, хоёр, гурба... гэжэ тоолоhоор тооеншье абабагүйб. Нэгэ зарим нарhадынь дундуураа «үхэр буугай hомондо» тудагдаhандал таhа буунхай, нүгөөдүүлынь—узуур, орбонгоороо унанхай харагдана. Үшөө саашаа [...] модо ябажа Новопавловка то[...] дүтэлжэ ерэхэдэмнай, баhал [...] үзэгдэл байба.

Автобус соо суг ябаhан ха[...] хэдэймнай нэгэн—жараад н[...] хүн ингэжэ хэлэбэ:—Минии [...] ябахада эгээл имэ hалхин [...] гээшэ hэн ха. Тэрэ гэhээр [...] дүшэн табан жэл болошобол [...]

Хойто үдэрынь Ноёхон, [...] Харлан нютагуудай ой соогуу[...] хадаа hалхинда унаhан тиимэ[...] дые хараабди.

Энэ хадаа октябриин нэгэн[...] ни болоhон шанга hалхинай [...] лээрхи үзэгдэл.

А. Мангатха[...]

Хилын саанахаа

Леопольдвильдэхи онсо байдал

НЬЮ-ЙОРК, октябриин 21. (ТАСС). Мүнөөдэрhөө эхилжэ Леопольдвильдэ адагай захынь зургаа hарын болзортойгоор онсо түгшүүрилтэй байдал соносхогдобо. Президент Касавубу гэгшын декредэй ёhoop бүхы засаг түрэ обороны министр Жером Анани түрүүтэй триумвирадай гарта үгтэнхэй. Тусхай сэрэгэй сүүд эмхидхэгдээ, город сэрэгэй байдалда ороо гэжэ соносхогдоо. Энээн тухай Ассошиэйтед Пресс агентствын корреспондент Леопольдвильhээ мэдээсэнэ.

Правительствын зүгhөө абтаhан онсо хэмжээнүүд конголез патриодуудта—Патрис Лумумбын ба Антуан Гизенгиин тала баритшадта, тэрэшэлэн профсоюзуудта эсэргүүгээр шэтлүүлэгдэнхэй гэжэ энэ мэдээсэлhээ эли болоно.

Хэнэйшье мэдэhээр, Конгын профсоюзуудай хүтэлбэрилэгшэд ажалшадай экономическа эрилтэнүүдые хангаха, орон дотор үзэгдэдэг зэрлиг муухай аашануудые болюулха гэhэн эрилтэ правительствын үмэнэ табиhан байгаа. Эдэ эрилтэнүүдые дүүргэхгүй hаань, бүгэдэниитын забастовко соносхохо гэhэн шиидхэбэри абтаhан юм. Эдэ эрилтэнүүдые хангаха hүүлшын болзор октябриин 22 гэжэ соносхогдоо hэн.

Леопольдвильдэ онсо байдалай соносхогдомсоорнь засагаархид бүлэг профсоюзна хүтэлбэрилэгшэдые, Лумумбын тала баримталдаг элитэ ажал-ябуулагшадые арестовалха гэhэн ордер үгэhэн байгаа гэжэ АН-гэй корреспондент мэдээсэнэ.

Шэнэ конституци баталан абаха, бүгэдэниитын hунгалта болон мүнгэнэй реформо үнгэргэхэ гэhэн шухала зорилгонуудай оронойнь үмэнэ табигдаад байhан үедэ правительствын имэ эгсэ шанга хэмжээнүүдые абаhан ушар хүн зоной анхарал хандуулха байна.

Алям Иранай шэнэ правительствые бүридхэнэ

ТЕГЕРАН, октябриин 21. (ТАСС). Иранай шах премьер-министрээр Асадолла Алямые дахин томилоод, шэнэ правительство бүридхэхыень тэрээндэ даалгаа гэжэ мүнөөдэр эндэ соносхогдоо.

Шэнэ кабинедэй составые үглөөдэр Алям шахай үзэмжэдэ-табиха ёhотой.

Венесуэлэдэхи байдал

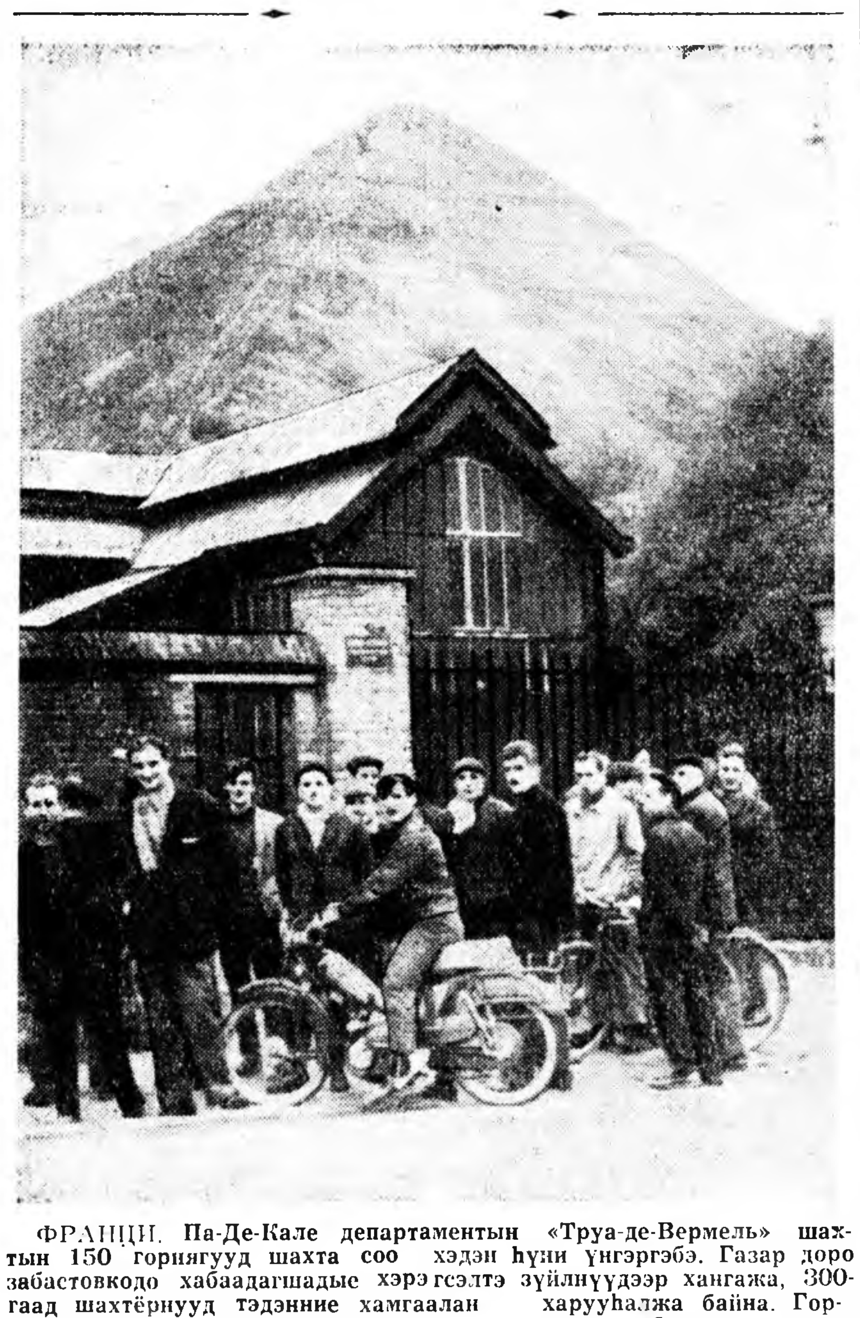
КАРАКАС, октябриин 21. (ТАСС). Венесуэлэдэ декабриин 1-дэ хараалагдаhан бүгэдэниитын hунгалтада бэлэдхэжэ байhан үедэ бүхы орон дотор эгээн бузар муухай мүрдэлгэ хюдалгын долгин үнгэрбэ. Хэдэн мянгаад айл гэрнүүд нэгжэгдэжэ байhаар. 5 мянга гаран хүнүүд арестовалагдаа. Парламентын хуулиин ёhoop сенатор, депутадуудай бэедээ хүртэшэгүй байха ябадал бүдүүлигээр хазагайруулагдаа. Тэдэнэй зариманиинь арестовалагдаад, сэрэгэй сүүдтэ үгтэнхэй. Энэ хадаа оронойн конституциин тогтооhон гол хуулинуудые эбдэhэн ушар болоно. Засагаархид профсоюзуудай хэрэгүүдтэ хамааралсана. Оронойн эгээл томо профсоюзай нэгэдэлэй—Венесуэлын ажалшадай нэгэдэмэл центртэй гэр байрые полици мүнөө хүрэтэр эзэлжэ байнхай. Энэ организациин 146 гэшүүд арестовалагдаа. Профсоюзай олохон хүтэлбэрилэгшэд түрмэнүүдтэ зобожо тулижа байhаар. Каракасай хэдэ хэдэн шухала эмхи зургаануудые сэрэг болон национальна гварди хүреэлэн тойронхой.

Хэды ингэбэшье hаань, Каракасай болон бусад городуудай ажаhуугшад мүрдэлгэ хюдалгада эсэргүүсэн демонстраци, митингнүүдые үнгэргэнэ, олон зоной хабаадалгатай бусад ябуулгануудые хэнэ. Имагтал нэгэ долоон хоногой турша соо Каракаста 15 хүн алуулhан, зуу гаран хүн шархатаhан байна. Имэ хюдалдаан нэгэ талаhаа, полици, солдадууд, национальна гвардеецүүдэй, нүгөө талаhаа, студентнүүд, хүдэлмэришэд, фали гэжэ зэбсэгтэ отрядуудай (национальна сүлөөрэлгын зэбсэгтэ хүсэнүүд) хоорондо үзэгдэhэн тулалдаанда болоо юм. Арадай эсэргүүсэлтэ тон шанга байгаа. Имэhээ Бетанкурай правительство албанhаа табигдаhан солдадуудые дахин армида татаха баатай болоо hэн.

Имэ шахардуу оршон байдалда Венесуэлын коммунис парти, «Зүүнэй революционно хүдэлөөн» гэжэ парти верховно сүүдэй шиидхэбэреэр политическэ эрхэгүй болоhоншье hаа, оронойнгоо улад зониие hунгалтада хабаадалсахагүйень уряалха гэhэн арга боломжо зүбшэн хэлсэнэ. «hунгалтануудта хабаадалсахаhаа эдэбхитэйтээр, бүхы шадалаараа арсаха hанаатайбди»,—гэжэ коммунис партиин хүтэлбэрилэгшэд мэдүүлээ.

Хэрбээ томо партинуудай политическэ эрхэеэ хаhагдаа hаань, правительствын саашадаа мүрдэлгэеэ үргэлжэлүүлхэ болоо hаань, hунгалтанууд таhалдуулагдажа болохо гэжэ «Демократическа ябуулга» гэжэ нэрэтэй оппозиционно парти мэдүүлээ.

«Прогрессивно - республиканска хүдэлөөн» гэжэ партиhаа президентын тушаалда кандидадаар дэбжүүлэгдэhэн сенатор Артуро Услар Пьетри болбол мүнөөнэй имэ байдалые «тон аймшагтай» гэжэ нэрлээ. «hунгалтанууд таhалдуулагдаха үйлдөө хүрэнхэй»,—гэжэ тэрэ хэлэhэн байна.

ФРАНЦИ. Па-Де-Кале департаментын «Труа-де-Вермель» шахтын 150 горнягууд шахта соо хэдэн hүни үнгэргэбэ. Газар доро забастовкодо хабаадагшадые хэрэгсэлтэ зүйлнүүдээр хангажа, 300-гаад шахтёрнууд тэдэнние хамгаалан харууhалжа байна. Горнягууд шахта хааха гэhэн правительствын шиидхэбэридэ эсэргүү тэмсэл хэжэ байгаа юм. Зураг дээрэ: шахтын үүдэндэ харууhалжа байhан шахтернууд харуулагдана.

ТАСС-ай фотохронико.

Тон ехэ эдэбхи

БЕРЛИН, октябриин 20. (ТАСС). ТАСС-ай корреспондентдэ ГДР-эй Центральна hунгуулиин комиссиин секретарь Герберт Граф гэгшын мэдүүлhэнэй ёhoop, нютагай сагай 17 час 45 минутада ГДР-эй арадай палатые болон нютагуудтахи арадай түлөөлэлгэнүүдые hунгаха hунгалтада hунгаха эрхэтэй бүхы хүнүүдэй 98,3 процентнь дуугаа үгөө.

Президент Тито Нью-Йорк ерэбэ

НЬЮ-ЙОРК, октябриин 20. (ТАСС). США-да гүрэн түрын хэрэгээр айлшалжа байhан СФРЮ-гэй президент Иосип Броз Тито мүнөөдэр Нью-Йорк ерэбэ.

Президент Тито октябриин 17-до Вашингтондо США-гай президент Дж. Кеннедитэй уулзажа, американо-югославска хамтын коммюнике доро гараа табяа.

Венесуэлэдэ урбалта хэхэ гэhэн hэдэлгэ

НЬЮ-ЙОРК, октябриин 21. (ТАСС). Венесуэлэдэ гүрэнэй урбалта хэхэ гэhэн hэдэлгэ гаргагдаа гэжэ ЮПИ агентство мэдээсэнэ. Президент Бетанкур тэрэниие уридшалан усадхаа. Засаг баригшад гражданска болон сэрэгэй хэдэ хэдэн хүнүүдые арестовалаа.

Алжир Марокко хоёрой хилэ дээрэхи байдал

АЛЖИР, октябриин 21. (ТАСС). Эндэ тунхаглагдаhан hүүлшын хуулита мэдээсэлнүүдэй ёhoop, Алжир Марокко хоёрой хилэ дээрэхи дайн байлдаан үргэлжэлhөөр. «Мароккын сэрэгүүдэй зүгhөө добтолгонуудай огто болёошьегүй hаань, Алжирай национальна арадай армиин солдадууд тон шухала пунктнуудые урдынхидаал мэтэ гартаа барижа байhаар» гэжэ эдэ мэдээсэлнүүд соо хэлэгдэнэ.

Алжирай хэблэлэй мэдээсэhэнэй ёhoop, Үсэгэлдэр Алжирта ерэhэн Эфиопиин гадаадын хэрэгүүдэй министр Кетема Ифру президент Бен Беллада орожо хөөрэлдөөд, тэрэ үдэртөө тусхай самолёдоор Рабат ниидэн ошоо. Тэрээнтэй хамта Рабат хүрэтэр Алжирай гадаадын хэрэгүүдэй министр Бутефлика ниидэлсээ. Тэрэ хадаа Рабат городто байhан Эфиопиин император Хайле Селассие I гэгшэдэ президент Бен Беллын аман үгөөр эльгээhэн амаршалгые дамжуулан хүргэхэ юм.

Сэрэгэй hургуули дахин хэгдэhээр

БАРУУН БЕРЛИН, октябриин 21. (ТАСС). «Фронт шадарай городто» түгшүүрилтэй байдалые тэрэ хэбээрнь үлөөхын зорилгоор Америкын сэрэгүүдэй ээлжээтэ hургуули мүнөөдэр үглөөгүүр Баруун Берлиндэ эхилээ. Америкын командованиин түлөөлэгшын хэлэhэнэй ёhoop, энэ hургуули «сэрэгүүдые hургаха юрын hургуулиин программатай зохилдуулагдан» үнгэргэгдэнэ гэжэ Баруун Берлинэй радио энэ сэрэгэй hургуулиин эхилhэн тухай мэдээсэхэдээ мэдүүлээ.

Арсалдаануудые эбэй ёhoop гуримшуулха уряа

АККРА, октябриин 21. (ТАСС). Марокко Алжир хоёрой хилэ дээрэхи дайн байлдаае энэ гэhээр болюулха, хэлсээнүүдые хэхэ хэрэгтэй гэжэ Ганын президент Кваме Нкрума уряалба.

Имэ уряал Алжирай президент Бен Белла болон Мароккын хаан Хасан II гэгшэдтэ Нкрумын өөрынь эльгээhэн бэшэг соо хэлэгдэнэ гэжэ «Дейли грэфик» газетэ мэдээсэнэ.

Энээниие мэдэхэдэ—хэрэгтэй

Шэгнүүргүйгөөр хайшан гэжэ хэмжэхэб

Сай уудаг нимгэхэн стакан соо дооро нэрлэгдэhэн эдеэ хоолой зүйл иимэ хэмжүүртэйгээр багтаха (граммаар):

Шэниисын гурил	160
Манна крупа	200
Барайгар	230
Элhэн саахар	200
Гэршүүхын крупа	210
Шэнгэн зүйл	250

Шүлэ уудаг столовын халбага соо ямар хэмжүүртэй юумэн багтахаб гэхэдэ (граммаар):

Шэниисын гурил	25
Манна крупа	25
Барайгар	20
Гэршүүхын крупа	25
Шара будаа	20
Элhэн саахар	25
Дабhан	30
Малай болон ургамалай тоhон	20

Энээниие мэдээд байбал гэрэй эзэн эхэнэрнүүд эдеэ хоол бэлдэхэдэ гү, али бүхы гар үзүүрэй юумэндэ энэ хэмжүүр хэрэглэхэдэ таатай байха.

Үүдэ, сонхын шэл, ра[...] хайшан гээд угааха[...]

Мүнөө үбэлдэ бэлэдхэн, [...] сонхоёо дулаалжа, угааха, с[...] лэхэ үе.

Сайбар гү, бэшэшье үн[...] тоhон шэрээр шэрдэгдэhэн [...] сонхын рама мылэгүй уhаар [...] хадаа литр уhанда сайн ха[...] нашатырна спирт дуhааха. [...] мылэ шэрэдэ бүүдэгэр [...] оруулдаг. Нашатырна спирт[...] лиhон уhан хирэ hайнаар а[...] гахаhаа гадна ялагар үнгэ ор[...] даг байна. Сонхо, үүдэ уга[...] найнгаа hүүлээр тэрэниие [...] тарнь аршаха. Тиигээгүй hаа [...] хорлохо.

Сонхын шэл уhаар угаа[...] нашатырна спирт гү, архи [...] банай нэгэ хуби) нэмэхэ. Ү[...] бүдөөр гү, али үнгэрдэhэн [...] hаар, шадаа hаа газедэй [...] hаар аршаха.

Мүн шэл шэнгэнээр зуур[...] мелээр будахада болохо. Мел[...] хатамсаар зөөлэхэн саарhаар [...] шэхэдэ зохихо. Иигэжэ сэбэ[...] хэдэ шэл ехэ ялагар болодог [...] шэ.

Үүдэ, сонхо сэбэрлэхэ гү[...] дахи арга юун бэ гэхэдэ: [...] шуулда лёной тоhо шэнгэ[...] шэлээ hайса аршаха. hүүлэ[...] нооhон бүдөөр гү, али про[...] тельна саарhаар шэлдэ тоh[...] зүйл заашье үлөөнгүй доло[...] шаха хэрэгтэй.

Редакторай түлөө
М. Н. НИМА[...]

Манай адрес, телефонууд

АДРЕС ОБЪЕДИНЕННОЙ РЕДАКЦИИ: гор. Улан-Удэ, улица ЛЕНИНА, 35. Телефоны: редактора—23-67, зам. редактора—38-42, зам. редактора—35-84, секретариата—27[...] отделов: сельскохозяйственного производства и партийной жизни—47-59, 35-14, промышленного производства и партийной жизни—48-89, 33-61, корректорская—35-95.
Улица ЛЕНИНА, 26. Телефоны отделов: идеологической—24-74, советского строительства и быта—34-93, рабселькоров и писем—25-41, 38-30, информации—32-74 и переводов—34-05.
гор. Улан-Удэ, типография Министерства культуры Бурятской АССР.
Н00558. Зак. № 5627.

БУРЯАД ҮНЭН
4-дэхи нюур
1963 оной октябриин 23.